

MOKSLO, INOVACIJŲ IR TECHNOLOGIJŲ AGENTŪRA

KLASTERIZACIJOS VERTINIMO ATASKAITA

Parengė:

Vaidė Sakalauskienė, klasterių plėtros koordinatore.

Jolanta Aviženytė, klasterių plėtros koordinatore.

Mantas Našlėnas, klasterių plėtros koordinatorius.

Vilnius, 2016

TURINYS

Turinys

1.ĮŽANGA.....	4
2.KAS YRA KLASTERIZACIJA LIETUVOJE	5
3.KLASTERIZACIJĄ SKATINANČIOS PRIEMONĖS	6
4.KLASTERIZACIJOS SKATINIMO VERTINIMO PLANAVIMAS	9
5.KLASTERIZACIJOS SITUACIJOS LIETUVOJE APŽVALGA.....	15
6.KLASTERIŲ APKLAUSOS REZULTATŲ ANALIZĖ	24
7.IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	30
8.LITERATŪRA	32
9.PRIEDAI	33

Vertinimo pavadinimas	Kasmetinis klasterių kūrimąsi ir plėtrą skatinančių programų ir priemonių vertinimas
Vertinimo objektas	Priemonė VP2-1.4-ŪM-01-K „Inoklaster LT“ Priemonė VP2-1.4-ŪM-02-K „Inoklaster LT+“ Priemonės Inogeb LT-3 projektai S-VP2-1.4-ŪM-05-V-01-002 „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“ ir „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“
Vertinimo tikslai ir uždaviniai	Tikslas – išanalizuoti klasterių kūrimąsi ir plėtrą skatinančių priemonių ir programų efektyvumą ir poveikį. Uždaviniai: - surinkti informaciją apie esamas klasterių kūrimąsi ir plėtrą skatinančias priemones ir programų prioritetus; - atlikti šių priemonių ir programos prioritetų rezultatų vertinimą; - parengti apibendrinančią ataskaitą.
Vertinimo organizavimo būdai	Centralizuotas
Vertinimo tipas	Kasmetinis vertinimas
Vertinimą atliksiantys subjektai	Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra
Vertinimo trukmė	2016-03-14 – 2016-09-22
Vertinimo subjektai	VšĮ Lietuvos verslo paramos agentūra Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra
Vertinimo procedūros	Statistinių duomenų analizė, ekspertų (klasterių) apklausa
Vertinimo apimtis (laikotarpis)	2011 – 2015 metai

1. IŽANGA

Klasterizacijos skatinimo politika yra ypatingai svarbi ilgalaikiam regionų augimui bei jų gerbūviui. Tai yra efektyvus įrankis, skatinantis privačių verslo iniciatyvų įgyvendinimą, naujų produktų kūrimą, darbo vietų išsaugojimą arba naujų sukūrimą, investicijų įtraukimą į MTEP. Svarbu yra paanalizuoti ES investicijų įtaką klasterių plėtrai - ar klasteriai noriai naudojami klasterizaciją skatinančiomis priemonėmis ir koks jų efektyvumas. Todėl atsiranda poreikis klasterizacijos priemonių vertinimui.

Šio darbo tikslas yra išanalizuoti klasterių kūrimąsi ir plėtrą skatinančių priemonių ir programų efektyvumą ir poveikį. Šiam tikslui realizuoti bus atliekami šie uždaviniai:

- surinkti informaciją apie esamas klasterių kūrimąsi ir plėtrą skatinančias priemones ir programų prioritetus;
- atlikti šių priemonių ir programų prioritetų rezultatų vertinimą;
- parengti apibendrinančią ataskaitą.

Rengiant ataskaitą buvo naudojamosi Statistikos departamento duomenimis, ES įvairiais dokumentais, ataskaitomis, anketinės apklausos duomenimis. Naudoti šaltiniai nurodomi literatūros sąrašė. Papildomi duomenys buvo gauti iš Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrai pateikiamų projektų ataskaitų.

Ataskaitą sudaro trys dalys. Pirmojoje atliekama klasterių duomenų pateikimas atsižvelgiant į pramonės šakų suskirstymą pagal Klasterių žemėlapyje esančią informaciją. Antrojoje dalyje pateikiami atliktos anketinės klasterių apklausos rezultatai. Trečiojoje pateikiamos išvados ir pateikiami siūlymai.

2. KAS YRA KLASTERIZACIJA LIETUVOJE

Viso pasaulio ekonomikoje vyksta pasikeitimai, lemiantys nacionalinės ir tarptautinės konkurencijos pokyčius. Vis svarbesnę vietą versle užima žinių ekonomika, didėjantys reikalavimai produktų ar paslaugų kokybei, konkurencijos stiprėjimas, skatinantis ieškoti naujų idėjų, technologijų, mažinti veiklos sąnaudas. Tai kelia naujus iššūkius įmonėms ir skatina ieškoti būdų, kaip įsitvirtinti rinkoje bei užsitikrinti palankias plėtros perspektyvas ateityje. Įmonių bei organizacijų jungimasis į klasterius sulaukia vis didesnio verslo subjektų, politikų ir visuomenės dėmesio. Pasaulinė praktika patvirtino, kad klasteriai yra puiki priemonė skatinti įmonių plėtrą, naujų idėjų atsiradimą ir įgyvendinimą bei didinti šalių konkurencinį pranašumą prieš kitas šalis. Tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje klasteriai įgauna naują, vertingą ir sėkmingą struktūrą, sudarančią galimybes klasterio įmonių viduje ir išorėje kurti technologinę, inovacinę, ekonominę bei kultūrinę vertę.

Šiuo metu Lietuvoje daug dėmesio skiriama klasterizacijos plėtrai. Kuriama klasteriams palanki aplinka, plėtojami tarptautiniai ryšiai ir skatinama įsiliėti į tarptautinius klasterius, siekiant Lietuvoje turėti aukšto lygio inovatyvių klasterių. Inovacijų tinklai mažoms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVI) sudaro palankią aplinką kurti inovacijas ir plėtoti ryšius su didelėmis įmonėmis ir tarptautiniais partneriais.

Lietuvoje klasteriai 2007-2015 metų laikotarpyje galėjo pasinaudoti klasterių kūrimąsi ir plėtrą skatinančiomis priemonėmis. 2011 ir 2013 metais buvo paskelbti konkursai teikti paraiškas pagal priemonę Inoklaster LT. 2011 ir 2012 metais buvo paskelbti konkursai teikti paraiškas pagal priemonę Inoklaster LT+. 2011 -2015 metais buvo vykdomi priemonės Inogeb LT-3 projektai „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“ bei „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“. 2014 ir 2015 metais MITA organizavo kvietimus teikti finansines paraiškas tęstinių projektų finansavimui pagal Inovacijų ekspresą – tai Baltijos jūros regiono „BSR Stars“ finansinė priemonė, skirta mažųjų ir vidutinių įmonių tarptautiškumo skatinimui per klasterizaciją.

Remiantis Lietuvos klasterių žemėlapiu (<http://maps.klaster.lt/>) duomenimis, paslaugų sektoriuje klasterių yra daug daugiau nei pramonės sektoriuose. Ypač daug klasterių inicijuota informacinių technologijų, sveikatinimo ir kūrybinių industrijų srityse. Tradicinės pramonės sektoriuose daugiausia klasterių kūrėsi maisto ir gėrimų pramonės sektoriuose, mažiausiai – tekstilės, medienos ir baldų pramonės, mašinų ir prietaisų gamybos, chemijos ir plastikų, elektronikos sektoriuose ir kt. Pažymėtina, kad Lietuvos regionuose klasterių kūrėsi labai mažai. Šiuo metu veikia keletas klasterių, kurių pagrindinė veikla yra turizmo paslaugos.

Lietuvoje klasteriai kūrėsi ekonomiškai stipriausiuose miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje), kur yra didžiausia veikiančių ūkio subjektų koncentracija ir didžiausias gyventojų užimtumas.

Lietuva, kaip ir kitos ES valstybės narės, naujuoju ES struktūrinės paramos 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu parengė valstybės Sumaniosios specializacijos strategiją. Ši strategija turi didelę įtaką Lietuvos mokslo ir verslo bendradarbiavimo perspektyvai ir valstybės konkurencingumui Europoje ir visame pasaulyje. Klasteris gali būti viena iš pagrindinių priemonių siekiant bendrų ES tikslų, norint geriausiai išnaudoti visas MTEP ir inovacijų (toliau – MTEPI) plėtros galimybes, kelti valstybių ekonomikos lygį, skatinti ilgalaikius valstybės verslo plėtros procesus, grįstus verslo, mokslo ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimu.

3. KLASTERIZACIJĄ SKATINANČIOS PRIEMONĖS

Priemonė VP2-1.4-ŪM-01-K „Inoklaster LT“

Priemonės „Inoklaster LT“ tikslas – skatinti ir spartinti Lietuvos pramonės šakų ir sektorių bendradarbiavimą, didinti Lietuvos pramonės tarptautinį konkurencingumą.

Priemonės „Inoklaster LT“ remiamos veiklos:

- klasterio koordinatoriaus veikla, susijusi su tyrimų, kurių reikia klasteriui plėtoti, atlikimu; klasterio rinkodaros, skirtos naujiems klasterio nariams pritraukti, organizavimu; klasterio bendro naudojimo (atviros prieigos) infrastruktūros valdymu ar administravimu; mokymo programų, seminarų ir konferencijų rengimu siekiant skatinti klasterio narius keistis žiniomis, patirtimi ir įgūdžiais, stiprinti klasterio vidinius ir išorinius bendradarbiavimo ryšius.

Priemonėje „Inoklaster LT“ galimi pareiškėjai – viešosios įstaigos, asociacijos ir privatūs juridiniai asmenys.

Atsakingos institucijos: už priemonę atsakinga Lietuvos Respublikos ūkio ministerija; priemonės įgyvendinančioji institucija – viešoji įstaiga Lietuvos verslo paramos agentūra (LVPA).

Projektų atrankos būdas – projektų konkursas.

Skirtas finansavimas – 3 591 624,03 Eur.

Pateikta paraiškų – 54.

Finansavimas skirtas – 19 pareiškėjų.

Priemonė VP2-1.4-ŪM-02-K „Inoklaster LT+“

Priemonės „Inoklaster LT+“ tikslas – skatinti ir spartinti Lietuvos pramonės šakų ir sektorių bendradarbiavimą, didinti jų tarptautinį konkurencingumą, sukuriant reikiamą infrastruktūrą žinių ir technologijų sklaidai užtikrinti.

Priemonės „Inoklaster LT+“ remiamos veiklos:

- klasterio koordinatoriaus investicijos, susijusios su klasterio mokymo ir tyrimų centro infrastruktūra;
- klasterio bendro naudojimo (atviros prieigos) MTEP infrastruktūra (laboratorijos, bandymų patalpos ir panašiai).

Priemonėje „Inoklaster LT+“ galimi pareiškėjai – viešosios įstaigos, asociacijos ir privatūs juridiniai asmenys.

Atsakingos institucijos: už priemonę atsakinga Lietuvos Respublikos ūkio ministerija; priemonės įgyvendinančioji institucija – viešoji įstaiga Lietuvos verslo paramos agentūra (LVPA).

Projektų atrankos būdas – projektų konkursas.

Skirtas finansavimas – 13 971 416,53 Eur.

Pateikta paraiškų – 44.

Finansavimas skirtas – 11 klasterių.

Inogeb LT-3 priemonės projektas „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“

Projekto tikslas – skatinti verslo ir mokslo klasterizaciją ir prisijungimą prie tarptautinių inovacinių tinklų, pristatyti Lietuvoje kuriamas inovacijas tarptautiniu mastu.

Projekto veiklos:

- Verslo ir mokslo subjektų jungimosi į klasterius skatinimas;
- Esamų klasterių plėtros aktyvinimas;
- Klasterių tarptautiškumo bei SVV subjektų jungimosi į tarptautines klasterių iniciatyvas skatinimas;
- Paskatų verslo tarptautiškumui inovacijose ir partnerystėje formavimas – Lietuvos inovacijų ir MTTP potencialo propagavimas;
- Konsultacijos teisiniais, finansiniais ir kt. klausimais;
- Dalyvavimas parodose;
- Renginių organizavimas.

Projekto vykdytojas: Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA)

Projekto partneriai: Lietuvos inovacijų centras; viešoji įstaiga „Versli Lietuva“

Projekto biudžetas – 1 081 579 Eur.

Inogeb LT-3 priemonės projektas „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“

Projekto tikslas - skatinti mokslinių tyrimų ir technologijų, inovacijų plėtrą, verslo ir mokslo partnerystę, žinių komercinimą ir technologijų perdavimą. Klasteriai ir klasterių įmonės šio projekto ribose gavo konsultacijas dėl MTEP ir inovacijų skatinimo, įgyvendinimo ir vykdymo, naudos.

Projekto veiklos:

- konsultacijų teikimas;
- inovatyvios idėjos patikrinimas;
- tarptautinėms mokslinių tyrimų ir inovacijų programoms teikiamų paraiškų rengimas;
- partnerių paieška;
- Inoskaitos konsultacijų smulkiojo ir vidutinio verslo (SVV) subjektams, kurie pradės vykdyti naujas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) veiklas, teikimas;
- prototipų komercinimo ir skatinimo vykdymas;
- technologijų, inovacijų ir startuolių pristatymas TV laidose siekiant paskatinti visuomenės verslumą.

Projekto vykdytojas: Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA)

Projekto partneriai:

- VšĮ Kauno mokslo ir technologijų parkas
- VšĮ Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas
- Lietuvos darbdavių konfederacija
- VšĮ Lietuvos inovacijų centras
- Lietuvos pramonininkų konfederacija
- Lietuvos verslo konfederacija
- VšĮ „Saulėtekio slėnis“
- VšĮ Šiaurės miestelio technologijų parkas
- VšĮ Visorių informacinių technologijų parkas

Projekto biudžetas – 4.035.607 Eur.

Baltijos jūros regiono programos „BSR Stars“ finansinė priemonė Inovacijų ekspresas

Ši priemonė yra skirta klasterių bei mažų ir vidutinių įmonių tarptautiškumui skatinti.

Priemonės Inovacijų ekspresas tikslas – skatinti klasterių bei mažų ir vidutinių įmonių tarptautiškumą.

Priemonės Inovacijų ekspresas remiamos veiklos:

- projekto dalyvių susitikimai ir pažintiniai vizitai, kontaktų užmezgimas ir partnerių paieška, technologijų/žinių perdavimas, seminarai ir mokomieji vizitai, tarpsektorinės klasterių veiklos taip pat veiklos, skirtos paraiškų rengimui tarptautinėms programoms.

Priemonėje Inovacijų ekspresas galimi pareiškėjai – juridiniai asmenys, atstovaujantys klasterius ar mažų ir vidutinių įmonių tinklą.

Atsakingos institucijos: už priemonę atsakinga ir ją įgyvendina – Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA).

Projektų atrankos būdas – projektų konkursas.

Skirtas finansavimas 76 780,63 Eur.

Finansavimas skirtas – 6 pareiškėjams.

1 lentelėje pateikiami duomenys apie 2007-2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotas klasterizaciją skatinančias priemones

1 lentelė. ES priemonių, 2007-2013 m. periode skatinusių klasterius, rodikliai

Priemonė	Gauta paraiškų	Finansuota paraiškų	Prašyta lėšų, Eur	Gauta lėšų, Eur
„Inoklaster LT“	54	19	15 783 491,58	3 423 787,86

„Inoklaster LT+“	44	13	122 241 701,95	18 929 792,51
Inogeb LT-3 priemonės projektas „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“	1	1	-	1 081 579,00
Inogeb LT-3 priemonės projektas „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“	1	1	-	4 035 607,00
Baltijos jūros regiono programos „BSR Stars“ finansinė priemonė Inovacijų ekspresas	-	4	-	32 292,63

4. KLASTERIZACIJOS SKATINIMO VERTINIMO PLANAVIMAS

Klasterių skatinimo vertinimo šalyje analizė apima šiuos etapus: 1) šalies klasterių apžvalga nuo pirmųjų jų iniciatyvų iki 2015 metų pabaigos, remiantis Statistikos departamento ir internetiniais šaltiniais; 2) klasterių, gavusių ES paramą, koordinatorių anketinė apklausa, siekiant įvertinti priemonių poveikį; 3) išvadų ir pasiūlymų pateikimas.

Klasterizacijos skatinimo vertinimu siekiama išsiaiškinti, ar pokyčiai pasiekti dėl - ES priemonėse numatytų veiklų. Kokia klasterizacijos skatinimo programų įgyvendinimo nauda įmonėms bei Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms? Atsakant į šį klausimą reikia nustatyti kokį poveikį norime išmatuoti. Pirmia, pagal programose siekiamą tikslą būtina vertinti ekonominį poveikį (sukurtų naujų darbo vietų skaičių, sukurtų naujų produktų skaičių, rinkos plėtrą), tarptautinio bendradarbiavimo ir komunikavimo tinklų įtaką (žmogiškųjų išteklių pokyčius, užsienio plėtrą). Antra, būtina išmatuoti, ar paramą gavę klasteriai vykdo MTEP (tiriama, ar vykdo, iš kokių šaltinių finansuoja, ar tiriamos priemonės prisidėjo prie MTEP prieinamumo). Trečia, būtina nustatyti kokių veiklų plėtrai ir finansavimui klasteriai teikia prioritetus.

2.1. Atrankos metodika tikslinės grupės sudarymui

Pagal *InoklasterLT* priemonę gautos 54 paraiškos, finansuota buvo 21 projektas. Paraiškas teikė 50 klasterių, iš jų 20 yra registruota MITA klasterių duomenų bazėje (Klasterių žemėlapyje). Pagal *InoklasterLT+* priemonę gautos 44 paraiškos, finansuoti buvo 13 projektų. Paraiškas teikė 36 klasteriai, iš jų 9 yra registruoti MITA klasterių duomenų bazėje (Klasterių žemėlapyje). Atsižvelgiant į *InoklasterLT* ir *InoklasterLT+* priemonių aprašus, vienas pareiškėjas galėjo teikti daugiau nei vieną paraišką kiekvienai priemonei.

Klasterių žemėlapis yra Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūros (MITA) administruojama duomenų bazė, kurioje talpinama informacija apie Lietuvoje veikiančius klasterius, aprašant pagrindines veiklas, nurodant, kuriose teritorijose įsikūrę klasterių nariais. Informacija Klasterių žemėlapyje atnaujinama vieną kartą kalendorinių metų pradžioje.

Klasterizacijos skatinimo vertinimo analizei pasirinkta apklausti visus klasterius, kurie teikė paraiškas ir gavo/negavo finansavimą *InoklasterLT* ir *InoklasterLT+*, pasinaudojo INOGEB 3 priemonės projektų paslaugomis, bei yra registruoti Klasterių duomenų bazėje (Klasterių

žemėlapyje). Kai kurie klasteriai dalyvavo visose priemonėse, todėl iš viso priemonėse dalyvavusių ir MITA klasterių duomenų bazėje esančių klasterių skaičius yra 24 – visi jie dalyvaus apklausoje.

2.2. Vertinimo kriterijai

Vertinimo kriterijai, kuriais matuojami pokyčiai atliekant klasterių skatinimo priemonių analizę buvo suskirstyti į keturias grupes:

1 grupė. Klasterio struktūra. Šios grupės klausimais siekta išsiaiškinti, kiek laiko veikia klasteris, kokiame sektoriuje vykdo veiklas, kas trukdo plėtrai, ar dalyvauja nacionalinėse ir tarptautinėse programose.

2 grupė. Žmogiškieji ištekliai. Tyrimo metu aiškintasi, ar buvo išsaugotos arba sukurtos darbo vietos pasinaudojus klasterizacijos skatinimo priemonėmis, ar pritraukta ir kiek partnerių Lietuvoje ir iš užsienio.

3 grupė. Klasterių įsitraukimas į MTEPI. Viena iš skatintinų klasterių veiklų yra MTEP veiklos. Todėl tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti MTEP veiklų vykdymą, ar klasteriai kuria inovatyvius produktus, ar investuoja į MTEP, kaip sustiprėjo MTEP įgyvendinimas, ar padidėjo klasterio narių gaunamos pajamos pasinaudojus tiriamomis priemonėmis.

4 grupė. Klasterio finansavimas. Dažna problema klasterių veikloje yra klasterio finansavimas. ES priemonių pagalba klasteriai lengviau vykdo plėtrą, taiko inovacijas, patys jas kuria, nes ne visi klasteriai yra pajėgūs tai finansuoti patys. Tyrimas padės suprasti, ES finansinės priemonių poveikį klasteriams.

Taip pat buvo paprašyta klasterių koordinatorių pateikti siūlymus, kas klasterio įmones paskatintų aktyviau dalyvauti klasterio veikloje. Iš verslo pusės kylantys pasiūlymai ir išsakomos pastabos paprastai būna tikslesnės ir labiau atitinkančios realų klasterio gyvenimą nei išvadas darant nešališkiems ekspertams.

Respondentų (iš viso 24 klasterių koordinatoriai) buvo paprašyta pateikti konkrečius skaičius.

2.3. Tyrimo duomenų šaltiniai ir imtis

Kaip jau minėta 2.1. skyriuje, apklausos anketos išsiųstos 24 klasteriams, esantiems MITA klasterių duomenų bazėje (Klasterių žemėlapyje), gavusiems ES paramą pagal InoklasterLT, InoklasterLT+ priemonės bei pasinaudojusiems INOGEB3 programos projektų paslaugomis (1 lentelė).

2 lentelė. ES priemonėse dalyvavę ir MITA klasterių duomenų bazėje esantys klasteriai.

Eil. Nr.	Paraiškos kodas	Pareiškėjas	Klasterio pavadinimas	MITA klasterių žemėlapyje yra	Projekto pavadinimas	Prašoma lėšų suma, Eur	Skirtas finansavimas, Eur	Skirto finansavimo ES dalis, Eur	Projekto būseną
1	VP2-1.4-ŪM-01-K-02-011	UAB „Addeco“	Biojėginių vystymo klasteris	Inoklaster LT	Biojėginių vystymo klasterio plėtra	126 992,83	74 424,32	74 424,32	Baigtas įgyvendinti
2	VP2-1.4-ŪM-02-K-01-002	UAB "E-verslo klasteris"	E-paslaugų klasteris	Inoklaster LT+	e-paslaugų klasterio MTTP infrastruktūros suformavimas	2 770 233,72	1 863 130,79	1863130,79	Nutrauktas
3	VP2-1.4-ŪM-02-K-01-001	Perspektyvinių technologijų taikomųjų tyrimų institutas	Fotoelektros technologijų klasteris	Inoklaster LT+	Fotoelektros technologijų klasterio atviros prieigos MTTP infrastruktūra (PVPLIUS)	3 965 650,78	3 445 722,20	3445722,2	Baigtas įgyvendinti
4	VP2-1.4-ŪM-01-K-02-012	UAB "Free Energy Baltic"	HHO vandenilio dujų generatorių klasteris	Inoklaster LT	HHO vandenilio dujų generatorių klasterio plėtra ir ekonominio augimo didinimas	318 437,21			Nesudaryta sutartis
5	VP2-1.4-ŪM-01-K-01-014	Asociacija "INFOBALT"	INFOBALT informacinių ir ryšių technologijų klasteris	Inoklaster LT	INFOBALT informacinių ir ryšių technologijų klasteris	407 373,73	371 727,58	371 727,58	Baigtas įgyvendinti
6	VP2-1.4-ŪM-01-K-01-016	UAB "SENERGY group LT"	Inovatyvus energijos tiekimo-vartojimo klasteris	Inoklaster LT	INOVATYVUS ENERGIJOS TIEKIMO – VARTOJIMO KLASTERIS	48 179,16			Nesudaryta sutartis

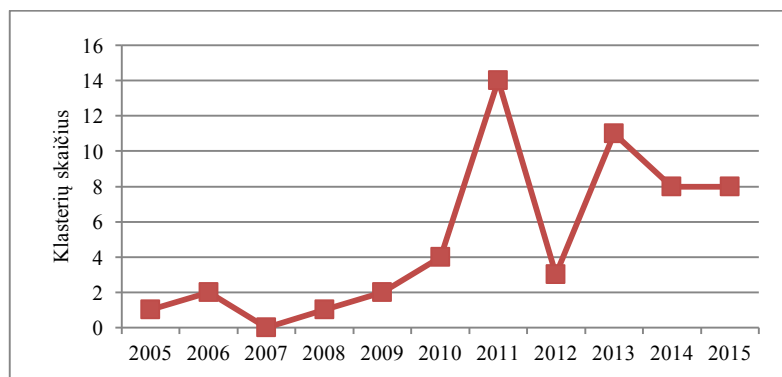
7	VP2-1.4- ŪM-01-K- 01-008	VšĮ "Smart & green city"	Išmaniojo – žalio miesto klasteris	Inoklaster LT	Išmaniojo – žalio miesto klasterio plėtra ir tarptautinio konkurencingumo didinimas	434 430,03			Nesudaryta sutartis
8	VP2-1.4- ŪM-01-K- 01-018	Išmaniųjų technologijų asociacija	Išmaniųjų technologijų klasteris	Inoklaster LT	Išmaniųjų technologijų klasterio tarptautinio konkurencingumo didinimas	93 706,56	58 766,80	58 766,80	Baigtas įgyvendinti
9	VP2-1.4- ŪM-02-K- 01-014	UAB "Kamieninių ląstelių tyrimų centras"	Kamieninių ląstelių ir regeneracinės medicinos inovacijų klasteris	Inoklaster LT+	Kamieninių ląstelių ir regeneracinės medicinos inovacijų klasterio MTTP infrastruktūros plėtra	2 495 290,43	1 911 991,86	1911991,86	Baigtas įgyvendinti
10	VP2-1.4- ŪM-01-K- 01-012	Viešoji įstaiga "SMART IT cluster"	Klasteris "Smart IT cluster"	Inoklaster LT	Klasterio "Smart IT cluster" tarptautinio konkurencingumo didinimas	392 807,58	125 245,31	125 245,31	Nutrauktas
11	VP2-1.4- ŪM-01-K- 02-015	UAB "Clear Digital World"	CLEAR DIGITAL WORLD klasteris	Inoklaster LT	Klasterio CLEAR DIGITAL WORLD plėtra, kompetencijų stiprinimas ir konkurencingumo didinimas	307 510,43	254 827,97	254 827,97	Baigtas įgyvendinti
12	VP2-1.4- ŪM-02-K- 01-003	VšĮ "Fizikos instituto mokslo ir technologijų parkas"	Lazerinių ir inžinerinių technologijų klasteris	Inoklaster LT+	Lazerinių ir inžinerinių technologijų klasterio mokymo ir tyrimų centro infrastruktūros sukūrimas	2 325 822,48	1 271 891,22	1271891,22	Baigtas įgyvendinti
13	VP2-1.4- ŪM-01-K- 02-016	Lietuvos medicinos turizmo klasteris	Lietuvos medicinos turizmo klasteris	Inoklaster LT	Lietuvos medicinos turizmo klasterio vystymas	247 992,93	156 629,98	156 629,98	Baigtas įgyvendinti
14	VP2-1.4- ŪM-02-K- 01-030	UAB "Paslaugos žemdirbiams"	Maisto (vaisių ir daržovių) klasteris	Inoklaster LT+	Maisto (vaisių ir daržovių) klasterio MTTP infrastruktūros plėtra	753 012,05			Nesudaryta sutartis

15	VP2-1.4- ŪM-01-K- 01-003	VšĮ Pietų Lietuvos verslo kooperacijos centras	Modernių namų kūrimo klasteris MONAK ²	Inoklaster LT	Modernių namų kūrimo klasterio veiklos vystymas	379 087,41	205 685,18	205 685,18	Baigtas įgyvendinti
16	VP2-1.4- ŪM-01-K- 02-008	UAB "Birštono mineraliniai vandenys" ir Ko	Natūralaus mineralinio vandens klasteris	Inoklaster LT	NATŪRALAUS MINERALINIO VANDENS KLASTERIO TARPTAUTINIO KONKURENCINGUMO DIDINIMAS	434 893,42			Nesudaryta sutartis
17	VP2-1.4- ŪM-02-K- 01-011	UAB "MED GRUPĖ"	Odontologijos inovacijų klasteris	Inoklaster LT+	Odontologijos inovacijų klasterio tyrimų ir mokymų centro įkūrimas	1 922 562,37	1 145 907,67	1145907,67	Baigtas įgyvendinti
18	VP2-1.4- ŪM-02-K- 02-003	Viešoji įstaiga "Vilties žiedas"	Pažangių ortopedijos ir reabilitacijos priemonių klasteris	Inoklaster LT+	Pažangių ortopedijos ir reabilitacijos priemonių klasterio atviros prieigos MTTP infrastruktūros sukūrimas	424 730,07	424 730,07	424730,07	Baigtas įgyvendinti
19	VP2-1.4- ŪM-02-K- 01-019	Perspektyvinių technologijų taikomųjų tyrimų institutas	Plastikų ir naujų medžiagų klasteris	Inoklaster LT+	Plastikų ir naujų medžiagų klasterio atviros prieigos MTTP infrastruktūra (PLASTLAB)	3 422 834,56			Nesudaryta sutartis
20	VP2-1.4- ŪM-01-K- 02-006	Kūrybinio verslo asociacija	REDIRECTED klasteris	Inoklaster LT	REDIRECTED klasterio tarptautinio konkurencingumo didinimas	434 430,03	111 205,40	111 205,40	Baigtas įgyvendinti
21	VP2-1.4- ŪM-01-K- 01-010	UAB "De Futuro"	Sveikatingumo klasteris iVit@	Inoklaster LT	Sveikatingumo klasterio iVit@ konkurencingumo didinimas bei plėtra	158 356,12	102 507,82	102 507,82	Baigtas įgyvendinti

22	VP2-1.4- ŪM-02-K- 01-027	Užupis Creative Cluster	Užupio kūrybinis klasteris	Inoklaster LT+	Užupio kūrybinis klasteris	1 856 658,07	1 179 270,71	1179270,71	Baigtas įgyvendinti
23	VP2-1.4- ŪM-01-K- 01-015	UAB "EKSPONENTĖ"	Vėjo energetikos skatinimo klasteris	Inoklaster LT	Vėjo energetikos skatinimo klasterio plėtra	413 480,51			Nesudaryta sutartis
24	VP2-1.4- ŪM-01-K- 01-009	UAB "Vilniaus kino klasteris"	Vilniaus kino klasteris (VKK)	Inoklaster LT	Vilniaus kino klasterio (VKK) plėtra	223 720,75	181 676,90	181 676,90	Baigtas įgyvendinti

5. KLASTERIZACIJOS SITUACIJOS LIETUVOJE APŽVALGA

Pirmosios klasterių užuomazgos Lietuvoje pasireiškė 2004 – 2005 metais, o LR Ūkio ministerijos duomenimis pirmasis klasteris įregistruotas 2005 m. Klasterių kūrimosi pikas buvo pasiektas 2011 metais, kuomet buvo įregistruota 14 naujų klasterių iniciatyvų (1 pav.).

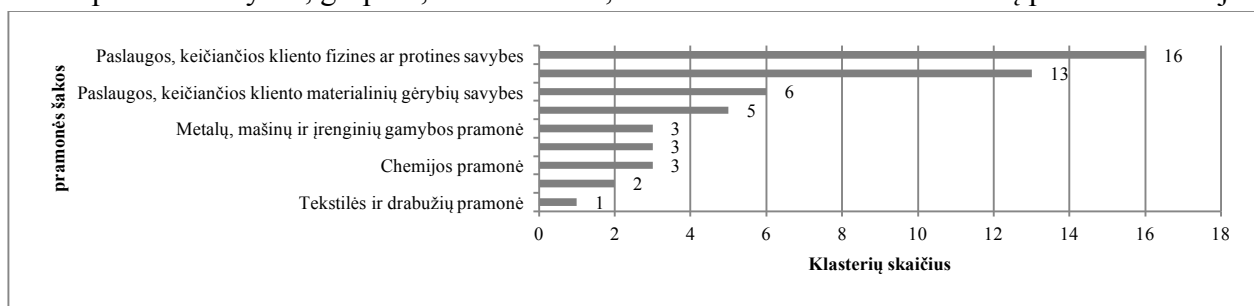
1 pav. Klasterių kūrimosi dinamika Lietuvoje

2011 metais klasterius sparčiau kurtis skatino didesnės galimybės gauti Europos Sąjungos finansavimą, kadangi tuomet atsirado kvietimų teikti paraiškas pagal klasterių kūrimą skatinančias priemones, remiamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis. Vis dėlto, paraiškos finansavimui gauti buvo teikiamos gana pasyviai – pagal priemonę „Inoklaster LT“ nuo 2009 metų birželio mėnesio iki 2011 metų balandžio mėnesio buvo pateiktos tik 8 paraiškos, o pagal „Inoklaster LT+“ pateiktos 5 paraiškos. Tai parodo, kad Lietuvoje įmonės ir kitos organizacijos nėra pasirengusios jungtis į klasterius net kai joms suteikiamos palankesnės sąlygos pradėti bendradarbiavimą. Galima daryti prielaidą, kad klasterizaciją stabdė ir įmonių pasyvumą lėmė žinių ir informacijos stoka apie klasterių kūrimą, jų valdymą ir plėtojimą bei bendradarbiavimą. Lietuvoje tarp verslo subjektų dažnai vis dar vyrauja nepasitikėjimas, vieni kituose mato konkurentus, o ne galimus partnerius. Tinkamų komunikavimo priemonių nepasirinkimas užkerta kelią informacijos ir žinių sklaidai. Be to, Lietuvoje yra šakinių, regioninių ar specializuotų asociacijų, tačiau tik keletas iš jų aktyviai veikia. Didžioji dalis asociacijų jungia nedidelę dalį įmonių ar organizacijų bei atlieka tik tam tikrus darbus, nors įdėjus pastangų, tokios asociacijos galėtų tapti vienomis iš klasterio branduolių sudarančių veikėjų. Suprantama, kad Lietuvoje klasterizacija pradėjo formuotis tik maždaug prieš dešimtmetį, tad dėl patirties stokos išskylančius sunkumus eliminuoti yra sudėtingiau (Gintvainytė, 2016).

1 paveiksle parodyta, kad 2013 metais buvo įkurta 11 klasterių, tačiau sudarytame Lietuvoje veikiančių klasterių sąrašas (1 priedas) nurodyta, kad iš 2013 metais įkurtų klasterių liko 10. Taip yra dėl to, kad veiklą nutraukė medžio anglies gamybos klasteris Ignalinos rajone, sudarytas iš penkių įmonių. Šis klasteris siekė pažangiomis technologijomis gaminti medžio anglį, kuri būtų naudojama maisto, vaistų, alkoholio gamybos pramonėje. Medžio anglies privalumas – bekvapė, nerūksta, itin aukštos kaitros ir neišskiria žalingų aplinkai medžiagų. Šis klasteris 2013 m. pasinaudojo ES parama projektui įgyvendinti. Tačiau projektas žlugo ir, kaip nurodo Medžio anglies gamintojų asociacijos prezidentas Š. Nacevičius, priežastis – nutrauktas ES finansavimas. Tokio galimo varianto įmonės nenumatė ir neturėjo pakankamai lėšų tęsti veiklą. Nacionalinės mokėjimų agentūros atlikto tyrimo metu nurodyta, kad įmonėms iškeltos bankroto bylos ir nustatyti pažeidimai – sudarytos dirbtinės sąlygos paramai gauti, pernelyg padidintos kainos, siekiant didesnę dalį išlaidų kompensuoti paramos lėšomis, nebuvo gauti svarbūs leidimai veiklai vykdyti ir dar daugiau.

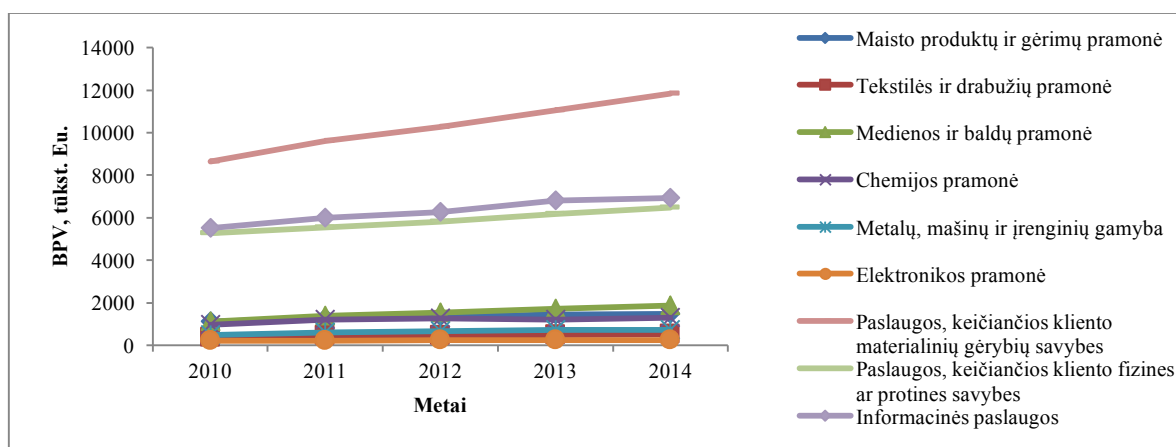
Šiuo metu Lietuvoje suskaičiuojami 53 klasteriai, tačiau vienam iš jų yra iškelta bankroto byla (UAB „E-verslo klasteris“). Taip pat būtina pažymėti, kad MEDIAPOLIO klasteris beveik du metus nevykdo veiklos ir yra pašalintas iš Klasterių žemėlapiu. Kadangi iš 53 klasterių 2 klasteriai nevykdo veiklos, atliekant tolesnę klasterizacijos proceso vertinimą Lietuvoje, nagrinėjamas bus tik 51 klasteris. Dalis šių klasterių yra tik pradėję formuotis bei kurtis, kai kurie yra susibūrę į klasterį siekdami gauti ES paramą.

Klasteriai Lietuvoje įsikūrė atitinkamai pagal pramonės šakas ir paslaugų grupes. Paslaugų sektorius, remiantis klasterių žemėlapiu, skirstomas pagal teikiamą naudą tikslinėms grupėms, o pramonės sektorius suskirstytas į šešias pramonės šakas (Gintvainytė, 2016). 2 paveiksle pateikti gauti rezultatai rodo, jog daugiausiai klasterių yra susiformavusių informacinių paslaugų ir paslaugų, keičiančių kliento fizines ar protines savybes, grupėse, o mažiausiai, tik vienas – tekstilės ir drabužių pramonės šakoje.

2 pav. Klasterių skaičius pagal pramonės šaką/paslaugų grupę Lietuvoje

Pagal sukuriamą bendrą pridėtinę vertę (toliau – BPV) Lietuvos paslaugų ir pramonės sektoriuose (3 pav.) matyti, kad paslaugų sektoriaus grupėse palyginus su pramonės sektoriaus šakomis, sukuriama kur kas daugiau pridėtinės vertės, 2014 metų duomenimis, atitinkamai 80,51 proc. ir 19,49 proc. nuo bendros sumos. Taip pat galima pastebėti, kad šis rodiklis kasmet auga, ypač tai akivaizdu paslaugų sektoriuje. Suprantama, jog augančiame sektoriuje kurti klasterius yra palankiau ir tai gali būti viena iš priežasčių, kodėl didžiausias skaičius Lietuvoje įsikūrusių klasterių yra būtent paslaugų sektoriuje.

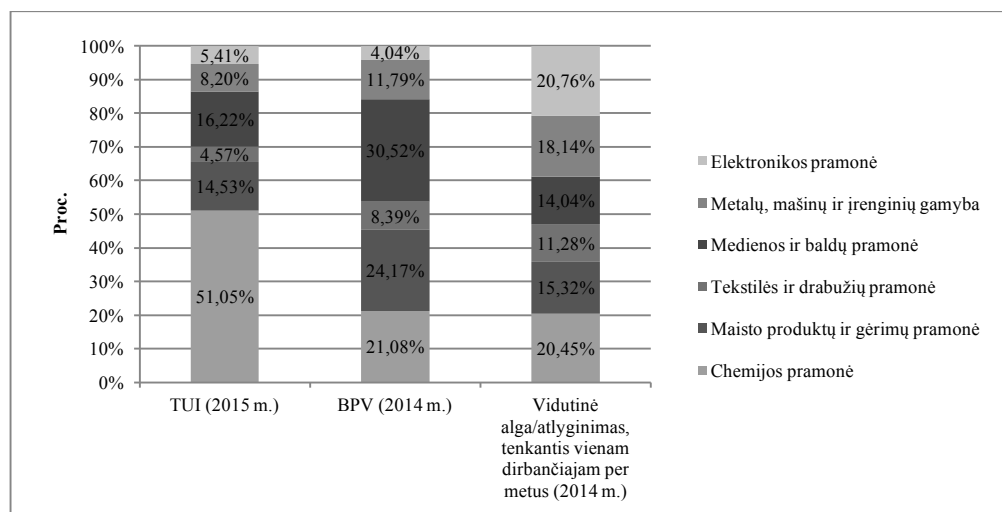
3 pav. Lietuvos pramonės ir paslaugų sektoriuose sukurto BPV dinamika, mln. eurų (sudaryta remiantis LR statistikos departamento duomenimis 2016)

Nagrinėjant klasterius geografiniu požiūriu, apskaičiuota, jog 90,2 proc. klasterių narių veikia didžiuosiuose Lietuvos miestuose, t.y. Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje (1 priedas).

Bendrai apžvelgus Lietuvoje veikiančių klasterių situaciją pastebėta, kad Lietuvoje klasterizacijos procesas spartėja ir kasmet esamų klasterių gretas papildo naujos iniciatyvos (Gintvainytė, 2016). Stengiamasi sudaryti palankias sąlygas jų kūrimuisi ir plėtrai, tačiau ne kiekvienoje geografinėje teritorijoje yra kritinė masė ūkio subjektų ir užimtųjų, kurie yra pagrindas klasterio atsiradimui. Reikšminga yra panagrinėti pramonės šakas ir paslaugų grupes atskirai, kadangi tokiu būdu galima detaliau išsiaiškinti, kokia situacija yra kiekvienoje iš jų, kokios sritys klasteriai veikia Lietuvoje, kaip geografiniu požiūriu klasterių nariai koncentruojasi bei kitus klasterizacijos reiškiniai svarbius dalykus .

Klasteriai chemijos pramonėje

Chemijos pramonė yra viena svarbiausių Lietuvos pramonės šakų. Ji yra susijusi su didele dalimi kitų ekonomikos sektorių, kadangi dalis chemijos pramonėje sukurtų produktų yra naudojami kitų produktų gamybai. Cheminių medžiagų vartotojais galima įvardinti tokias pramonės šakas kaip tekstilės ir drabužių, metalų, mašinų ir įrengimų, elektronikos, popieriaus ir popieriaus gaminių gamybą. Chemijos pramonėje yra sukuriama nemaža dalis BPV lyginant su visu pramonės sektoriumi, pritraukiama didžiausia dalis tiesioginių užsienio investicijų (toliau – TUI), o vidutinė alga/atlyginimas, tenkantis vienam dirbančiajam per metus taip pat vienas aukščiausių (4 pav.). 2014 metų duomenimis chemijos pramonėje veikė 1852 įmonės ir dirbo 23695 asmenys.

4 pav. TUI, BPV, vidutinė alga/atlyginimas dirbančiajam per metus, pramonėje (sudaryta remiantis LR statistikos departamento duomenimis 2016)

Taigi akivaizdu, jog chemijos pramonė yra reikšminga Lietuvos ekonominei plėtrai. Šiuo metu chemijos pramonėje yra identifikuojami 3 klasteriai. Pirmasis klasteris buvo įkurtas 2011 metais – tai plastikų ir naujų medžiagų klasteris. Jį sudaro 13 narių, iš kurių 11 įmonių, 1 universitetas ir 1 viešoji įstaiga (toliau – VŠĮ). Įmonės, veikdamos kartu, gali padidinti Lietuvos plastikų sektoriaus konkurencingumą, o bendradarbiaudamos su mokslo įstaigomis, paspartinti įvairių tyrimų vykdymą. Plastikų ir naujų medžiagų klasterio nariai yra iš Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Visagino, Panevėžio, Garliavos ir Rudausių kaimo, taigi galima teigti, jog šis klasteris yra nacionalinis. Kitas klasteris chemijos pramonėje buvo įkurtas 2013 metais – tai HHO vandenilio dujų generatorių klasteris. Jį sudaro 7 įmonės, iš kurių viena įsikūrusi Olandijoje, o kitos – Vilniuje ir Klaipėdoje. Šis klasteris veikia ganėtinai trumpai ir dar yra tik embrioninėje stadijoje, tačiau aktyvus narių bendradarbiavimas ir veikimas, bendrų tikslų siekimas gali lemti sėkmingą plėtrą ir pakankamai aukštą konkurencingumo lygį tarptautinėje rinkoje. Šiuo metu klasteris aktyvios veiklos nevykdo. Trečiasis klasteris chemijos pramonėje įsikūrė 2015 metais – Lietuvos

plastikų klasteris. Šis klasteris vienija 13 narių, iš kurių yra 9 įmonės, 3 mokslo institucijos ir 1 asociacija. Jos yra įsikūrusios Kaune, Šiauliuose, Vilniuje, Panevėžyje, Kretingoje ir Kretingos rajone (Gintvainytė, 2016).

Apibendrinant galima teigti, kad chemijos pramonės klasteriai dar tik pradeda tvirtintis rinkoje. Šios srities klasteriai veikia penkis metus ir mažiau, tad tai labai trumpas laikotarpis. Stipriam klasteriui susiformuoti gali prireikti net dešimtmečių, todėl reikia palaikyti glaudžius ryšius su mokslo įstaigomis, kurios, įsitraukusios į klasterio veiklą, pasidalintų patirtimi ir žiniomis.

Klasteriai elektronikos pramonėje

Elektronikos pramonė sukuria mažiausia dalį BPV lyginant su visu pramonės sektoriumi – 4,04 proc., pritraukia taip pat tik nedidelę dalį TUI – 5,41 proc., tačiau pagal vidutinę algą/atlyginimą, tenkantį vienam dirbančiajam per metus, užima aukščiausią poziciją (4 pav.). 2014 metų duomenimis elektronikos pramonėje veikė 247 įmonės bei dirbo 8230 asmenys. Lyginant su kitomis pramonės šakomis, šioje pramonėje įmonių ir darbuotojų skaičius yra net kelis kartus mažesnis, tačiau tai netapo kliūtimi kuriant klasterius.

Šioje srityje yra identifikuojami trys klasteriai, iš kurių 2005 metais įsikūrusi Lietuvos lazerių asociacija tapo pirmuoju klasteriu Lietuvoje. Daugiau negu dešimt metų veikiantis klasteris vienija 17 narių – 14 įmonių, 2 mokslo įstaigas ir 1 asociaciją. Jie veikia Vilniuje ir jo rajone. Pagrindinis šio klasterio tikslas yra suvienyti narius ir kartu veikti, siekiant didinti Lietuvos lazerių ir šviesos technologijų sektoriaus konkurencingumą Europos ir pasaulio mastu. Tokiai nedidelei valstybei kaip Lietuvai, kuri negali pasigirti dideliais gamtinių išteklių kiekiais, labai svarbus eksportas. Būtent lazerių pramonė net apie 90 proc. produkcijos eksportuoja į užsienio šalis, o produkcijos pardavimas nuo 2005 m. iki 2012 m. išaugo beveik keturis kartus (Vengris 2014). Tad šis klasterio įsikūrimas yra labai reikšmingas Lietuvos elektronikos pramonėje, kadangi įmonių ir įstaigų iniciatyvumas bei bendradarbiavimas gali prisidėti prie stiprėjančios ir augančios pramonės šakos. Lietuva jau gali didžiulis, jog pasaulinėse lazerių technologijų parodose atsiduria prie tokių šalių kaip Kinija, JAV ir Vokietija. Praėjus trejiems metams po Lietuvos lazerių asociacijos įkūrimo, 2008 m. veiklą pradėjo Fotoelektros technologijų klasteris, kuris nusprendė užsiimti fotoelektros pramonės bei mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros vystymu. Jį sudaro 29 nariai – 20 įmonių, 3 VŠĮ, 5 mokslo įstaigos bei 1 technologijų parkas. Jų bendras tikslas yra sukurti fotoelektros technologijų pramonę, kuri kuo plačiau apimtų paslaugų, produktų bei technologijų pridėtinės vertės kūrimo grandinę ir didintų fotoelektros pramonės konkurencingumą globalizacijos sąlygomis. Šis klasteris jungia narius iš Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Visagino ir Anykščių. Dar po trejų metų, 2011 m. įsikūrė trečiasis klasteris – Lazerinių ir inžinerinių technologijų klasteris. Jame bendradarbiauja 14 narių – 11 įmonių, 1 mokslo įstaiga ir 2 VŠĮ, nariai yra įsikūrę Vilniuje, Austrijoje ir Vokietijoje. Per savo gyvavimo laikotarpį spėjo įgyvendinti du projektus, o šiuo metu vykdo dar du tarptautinius projektus, kuriais siekiama didinti Europos inovacijų potencialą optikos ir fotonikos srityse. Vieno iš šių projektų koordinatorius yra pats Lazerinių ir inžinerinių technologijų klasteris, tad akivaizdu, jog stengiamasi ne tik aktyviai vykdyti veiklą, bet ir ieškoti naujų partnerių tarptautiniu mastu, skatinti šios pramonės augimą, informuoti kuo daugiau mažų ir vidutinio dydžio įmonių apie klasterio teikiamą naudą, jog jos prisidėtų prie šios veiklos, bei turėtų galimybę tinkamai išnaudoti savo turimą potencialą.

Akivaizdu, kad elektronikos pramonė turi potencialą augti ir didinti Lietuvos konkurencingumą (Gintvainytė, 2016).

Klasteriai tekstilės ir drabužių pramonėje

Lietuvos tekstilės ir drabužių pramonė yra viena labiausiai išsivysčiusių pramonės šakų Lietuvoje. Ji laikoma labai svarbia Lietuvos ekonomikai, kadangi čia įdarbinama nemaža dalis žmonių (2014 metų duomenimis dirbo 30180 asmenų), pagaminta produkcija pasižymi aukšta kokybe, tad puikiai konkuruoja su kitomis šalimis Europoje. Ji yra antra pagal veikiančių įmonių skaičių pramonės sektoriuje – 2014 m. duomenimis veiklą vykdo 3389 įmonės. Tačiau pagal TUI ši pramonės šaka lieka paskutinė (4,57 proc. lyginant su visa pramone), BPV rodiklis taip pat žemas ir juo tekstilės ir drabužių pramonė lenkia tik elektronikos pramonę, o vidutinė alga/atlyginimas, tenkantis vienam darbuotojui per metus, mažiausias lyginant su visa apdirbamąja pramone (4 pav.). Pagal eksporto apimtį, ši pramonės šaka net apie 90 proc. pagamintos produkcijos išveža į užsienio šalis, o likusią dalį parduoda vietinėje rinkoje. Lietuvos ekonomikos augimui eksportas yra svarbus, nes mažoje vietinėje rinkoje neišnaudojami galimi gamybiniai pajėgumai gali būti nukreipti į tarptautinę rinką.

Tekstilės ir drabužių pramonėje veikia tik vienas klasteris. Tai Lietuvos tekstilės klasteris, kuris įregistruotas 2014 metais. Apie du metus veikiantis klasteris jungia 7 narius – 5 įmones, 1 asociaciją ir 1 mokslo įstaigą. Mažas dalyvių skaičius rodo, kad šiam klasteriui svarbu ieškoti naujų narių, kurie prisijungę prie jo, padėtų siekti pagrindinio Lietuvos tekstilės klasterio tikslo – suvienyti Šiaulių regiono įmones, kurių veikla yra susijusi su aprangos, tekstilės ir odos sektoriumi, skatinti šio regiono įmonių tarpusavio bendradarbiavimą. Klasterio įmonės įsikūrusios tik Šiauliuose. Savo produkciją eksportuoja į Angliją, Australiją, Daniją, Latviją, Norvegiją, Suomiją, Škotiją, Švediją, Vokietiją ir JAV. Tekstilės ir drabužių pramonės klasterio išsidėstymas Lietuvos teritorijoje pateiktas 2 priedo 1 paveiksle.

Tekstilės ir drabužių pramonė ne visiškai išnaudoja savo turimas galimybes, nes tiek tekstilė, tiek drabužiai yra tie produktai, kurie yra kasdienio vartojimo ir poreikis yra didelis. Tik vienas klasteris tokioje srityje yra gana mažai, nes bendradarbiavimas tekstilės ir drabužių pramonėje gali padėti greičiau pateikti rinkai didelius kiekius produkcijos, palengvinti konkurenciją su tokiais šalimis kaip Kinija, kuri masiškai gamina drabužius. Mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms jungiantis į klasterį būtų kur kas lengviau gerinti veiklos rezultatus. Lietuvos įmonėms, dirbančioms šioje pramonėje, reiktų būti aktyvesnėmis ir imtis iniciatyvos jungtis į tarptautinius klasterinius tinklus. Juolab, kad Lietuvos tekstilės klasterio nariai yra tik Šiaulių regione įsikūrusios įmonės ir klasteris neatspindi visos šalies galimybių (Gintvainytė, 2016).

Klasteriai maisto produktų ir gėrimų pramonėje

Maisto produktų ir gėrimų pramonė yra viena didžiausių gamybos šakų Lietuvoje. Pagal sukuriamą BPV ji yra antroje vietoje (24,17 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone) ir atsilieka tik nuo medienos ir baldų pramonės, pagal TUI lieka trečia (14,52 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone), o pagal vidutinę alga/atlyginimą, tenkantį vienam darbuotojui per metus, yra žemesnėje vietoje (15,32 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone), tačiau atsilieka nežymiai (4 pav.). Šioje pramonės šakoje dirba 43311 žmonių ir veikia 1534 įmonės. Nors maisto produktų ir gėrimų pramonė yra priskiriama prie žemų ar vidutiniškai žemų technologijų grupės, tačiau jos teikiama nauda yra didelė. Ji ne tik aprūpina darbo vietomis didelę dalį Lietuvos gyventojų ir vidaus rinkai siūlo produktus, bet taip pat yra reikšminga ir kitoms ūkio šakoms, pavyzdžiui, žemės ūkiui, kurio produkciją naudoja kaip žaliavą (Gintvainytė, 2016).

Lietuvoje veikia penki maisto produktų ir gėrimų pramonei priklausantys klasteriai. Pirmasis įsikūrė jau ganėtinai senai – 2006 m. Tai Nacionalinis maisto ūkio klasteris. Jį sudaro 13 narių – 6 įmonės, 1

fizinis asmuo, 1 asociacija ir 5 mokslo įstaigos. Šio klasterio tikslas yra skatinti maisto ūkio technologijų vystymąsi, didinti Lietuvos ūkio pramonės konkurencingumą bei bendradarbiavimą tarp narių visoje Lietuvoje ir užsienio šalyse. Klasterio nariai yra įsikūrę Kaune, Kėdainiuose, Šiauliuose, Babtuose ir Siesikuose. Antrasis klasteris maisto produktų ir gėrimų pramonėje įsikūrė 2009 m. gruodį ir pasivadino ABBI klasteriu. Šį klasterį sudaro 15 narių – 11 įmonių, 2 asociacijos, 1 mokslo įstaiga ir 1 aljansas. Įmonės veikia Vilniuje, Kaune, Birštone ir Panevėžyje. Šis klasteris užsiima gaiviųjų ir alkoholinių gėrimų bei pakuočių gamyba ir perdirbimu. Vienas svarbiausių tikslų yra suvienyti Lietuvos rinkoje veikiančias ir tarpusavyje konkuruojančias įmones į vieną organizaciją, kuri orientuotųsi į eksporto didinimą bei tarptautinę plėtrą. 2012 metais buvo įregistruotas dar vienas klasteris – tai Maisto (vaisių ir daržovių) klasteris, iš viso į savo veiklą įtraukęs 6 narius – 5 įmones ir 1 institutą. Beveik visi jie veikia skirtinguose miestuose, du iš jų Kaune, vienas Vilkaviškyje, vienas Šiauliuose, vienas Siesikuose ir vienas Garliavoje. Maisto (vaisių ir daržovių) klasteris siekia vystyti saugias maisto produktų technologijas, rinkai siūlyti sveikus maisto produktus bei plėstis į kitas rinkas, didinti eksportą. Po metų šioje pramonės šakoje pradėjo veikti dar du klasteriai – Natūralaus mineralinio vandens klasteris ir Smart food cluster. Pastarąjį sudaro 8 nariai – 7 įmonės ir 1 asociacija. Jos atstovauja skirtingus produktus rinkai siūlančias sritis (alkoholiniai gėrimai, duona, saldainiai ir pan.) ir vienos kitų nelaiko tiesioginiais konkurentais, tad pasitikėjimas tarp tokių įmonių gali būti pakankamai didelis. Klasterio nariai yra įsikūrę Kaune, Zarasuose, Panevėžio rajone, Biržuose, Šiauliuose, Švenčionyse ir Vilniuje. Kitas anksčiau minėtas klasteris, įregistruotas 2013 m., vienija 9 narius (įmones) iš Vilniaus, Baltarusijos, Estijos, Kauno ir Šakių. Šis klasteris siekia garsinti Lietuvoje pagamintus inovatyvius produktus iš natūralių mineralinių medžiagų visame pasaulyje (Gintvainytė, 2016).

Apibendrinant galima teigti, kad įmonės yra labiau linkusios jungtis į naujus klasterius, o ne prisidėti prie jau anksčiau įsikūrusių. Tik viename iš jau egzistuojančių klasterių maisto produktų ir gėrimų pramonėje narių skaičius viršija 10, o kituose jis mažesnis, tad šioje pramonės šakoje būtų vertingiau skatinti įmones burtis ne į naujus klasterius, bet prisidėti prie jau veikiančių ir taip didinti konkurencingumą.

Klasteriai medienos ir baldų pramonėje

Medienos ir baldų pramonė laikoma stipriausia pramonės šaka Lietuvoje, kuri pasižymi itin aukšta kokybe ir geru žaliavų prieinamumu. Tačiau nereikėtų užmiršti, jog medienos išteklių nėra amžini. Lietuvoje kasmet užauga 18,2 mln. m³ medienos, o išskertama tik 50 – 60 proc. prieaugio, t. y. 6,4 – 7,5 mln. m³. Beje, kirtimų apimtys yra reguliuojamos įstatymais, tad nevertėtų manyti, jog ši pramonės šaka pritrūks žaliavų. Pagal sukuriama BPV medienos ir baldų pramonė užima aukščiausią poziciją lyginant su kitomis pramonės šakomis (30,52 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone), taip pat pritraukia nemažai TUI (16,22 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone) ir nežymiai atsilieka pagal vidutinę algą/atlyginimą, tenkantį vienam darbuotojui per metus (14,04 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone) (4 pav.). Šioje pramonės šakoje veikia daugiausiai įmonių lyginant su kitomis pramonės šakomis (5484) ir dirba didžiausias skaičius žmonių (59529) (Gintvainytė, 2016).

Medienos ir baldų pramonėje yra įregistruoti du klasteriai – Baltic Furniture Cluster ir Modernių namų kūrimo klasteris. Pastarasis įsikūrė pirmiau, 2010 metais, ir į savo veiklą įtraukė 15 narių – 12 įmonių, 1 VŠĮ, 1 asociaciją ir 1 mokslo įstaigą. Šio klasterio tikslas yra naudojantis naujausiais mokslo atradimais suprojektuoti ir pastatyti namą, kuris tausotų energiją, būtų ekologiškas, konkurencingos kainos bei ilgaamžis. Į šią veiklą norima suvienyti geriausius šios srities specialistus ir partnerius.

Modernių namų kūrimo klasterio nariai įsikūrę Alytuje, Kaune ir Vilniuje. Šiuo metu klasteris vykdo keturis projektus, kuriais siekiama skatinti kooperaciją, atlikti tyrimus klasterio plėtroje, pritraukti naujų narių. Antrasis klasteris medienos ir baldų pramonėje susiformavo 2015 metais. Jį sudaro 9 nariai – 6 įmonės, 2 VŠĮ ir 1 asociacija, kurie vykdo veiklą Šiauliuose, Vilniuje, Marmų kaime ir Pakapės kaime. Baltic Furniture Cluster nariai yra sukaupę nemažai patirties baldų gamyboje, tad siūlo tiek standartinius, tiek pagal vartotojų poreikius pritaikytus baldus, pagamintus iš aukštos kokybės žaliavų.

Maždaug prieš metus buvo svarstomos galimybės kurti medienos klasterį Mažeikiuose. Siekta, jog miškų įstatyme atsirastų nuostata, kuri leistų pramoninkams mediena iš valstybinių miškų apsirūpinti pirmiau už eksportuotojus, tačiau to pasiekti nepavyko. Ieškant alternatyvių sprendimo būdų, nuspręsta klasterį perkelti į Baltarusiją. Medienos klasteris turėjo sukurti apie 2000 darbo vietų, pritraukti nemažai investicijų.

Taigi didžiausiu skaičiumi įmonių ir darbuotojų, lyginant su kitomis pramonės šakomis, pasižyminti medienos ir baldų pramonė ne visiškai išnaudoja turimas galimybes. Galima teigti, kad šioje srityje įmonės ne itin noriai jungiasi į klasterius, tad jos turėtų būti labiau informuojamos apie klasterių teikiamą naudą ir galimybes bendradarbiauti. Smulkioms ir vidutinio dydžio įmonėms ši kooperacija labai naudinga, nes sudaromos palankesnės galimybės konkuruoti, galima didesniais kiekiais gaminti ir eksportuoti produkciją (Gintvainytė, 2016).

Klasteriai metalų, mašinų ir įrenginių pramonėje

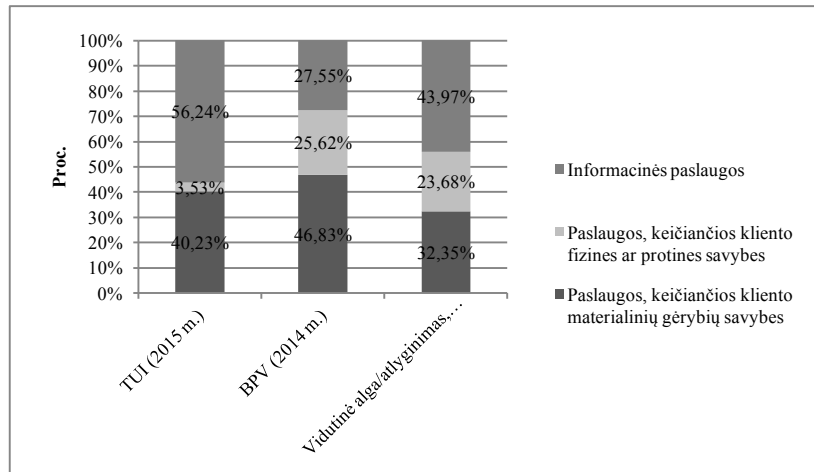
Metalų, mašinų ir įrenginių pramonėje yra sukuriama nemaža dalis BPV lyginant su visu pramonės sektoriumi (11,79 proc.), TUI siekia 8,20 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone, o vidutinė alga/atlyginimas, tenkantis vienam darbuotojui per metus yra vienas didžiausių (18,14 proc. lyginant su visa apdirbamąja pramone) (4 pav.). Šioje pramonės šakoje 2014 metų duomenimis veikė 1804 įmonės ir dirbo 26024 asmenys. Gaminama produkcija pasižymi aukšta kokybe, todėl domina ne tik vietinius, bet ir užsienio šalių vartotojus. Svarbiausias ir didžiausias galutinis šios pramonės šakos sukuriama produkcijos vartotojas yra statybų sektorius, kuris Lietuvos statistikos duomenimis vis auga, tad tikėtina, jog ir ši pramonės šaka toliau vystysis (Gintvainytė, 2016).

Metalų, mašinų ir įrenginių pramonėje pirmasis klasteris susiformavo tik 2013 metais. Tai - Baltijos automobilių detalių klasteris, jungiantis 17 narių – 14 įmonių, 2 mokslo įstaigas ir 1 asociaciją. Pagal geografinį pasiskirstymą, jos yra įsikūrusios Vilniuje, Kaune ir jo rajone, Panevėžyje, Utenoje, Alekniškio kaime, Širvintų rajone, Biruliškių kaime, Biržuose ir Ukmergėje. Baltijos automobilių detalių klasterio valdybos pirmininko T. Jaskelevičiaus teigimu, klasteris eksportuoja daugiau kaip 90 proc. savo produkcijos, apyvarta kasmet sparčiai auga ir vis daugėja norinčių prisijungti prie šios iniciatyvos. Dirbant kartu yra siekiama sumažinti gamybos išlaidas ir įsitvirtinti tarptautinėje rinkoje. Po metų nuo Baltijos automobilių detalių klasterio įsikūrimo, veiklą pradėjo Lietuvos autodalių gamintojų ir eksportuotojų asociacija, kurią sudaro 13 narių – 12 įmonių ir 1 mokslo įstaiga. Kadangi šis klasteris jungia ne tik verslo atstovus, bet ir mokslo įstaigą, sudaromos geresnės sąlygos kurti ir išbandyti produktus. Klasterio nariai yra iš Šiaulių, Kauno ir jo rajono, Klaipėdos, Panevėžio, Vilniaus rajono, Jonavos rajono, Kretingos ir Mažeikių. 2015 metais šioje pramonės šakoje buvo įregistruotas trečiasis klasteris – Siauliai Subcontracting Cluster. Lokaliniame klasteryje bendrai veiks 7 įmonės Šiauliuose. Klasteryje dirba apie 1500 darbuotojų, o apyvarta per metus siekia 120 mln. eurų. Savo produkciją eksportuoja į Skandinavijos ir Rytų šalis. Siauliai Subcontracting Cluster siekia apjungti metalo apdirbimo srityje dirbančias įmones, didinti konkurencingumą tarptautiniu mastu ir kartu ieškoti naujų partnerių.

Apibendrinant galima teigti, jog metalų, mašinų ir įrengimų pramonėje veikiančioms įmonėms vertinga jungtis į klasterius, nes metalo produkcijos poreikis rinkoje auga. Norint patekti į užsienio rinkas, kur rinkos galimybės yra didesnės, klasteriai turi gebėti užtikrinti užsakymų vykdymą bei būti konkurencingais (Gintvainytė, 2016).

Paslaugų sektoriaus klasteriai, keičiantys kliento fizines ar protines savybes

Paslaugų sektoriuje iš viso veikia 161663 įmonės, iš kurių paslaugų, keičiančių kliento fizines ar protines savybes, grupėje – 34493 įmonės, sudarančios 21,34 proc. viso paslaugų sektoriaus. Šioje paslaugų grupėje dirba 141272 darbuotojai (19,12 proc. lyginant su visu paslaugų sektoriumi). Remiantis Lietuvos statistikos duomenimis, BPV sudaro tik 3,53 proc. viso paslaugų sektoriaus, pagal TUI ši paslaugų grupė taip pat paskutinėje vietoje lyginant su kitomis paslaugų grupėmis, o vidutinė alga/atlyginimas, tenkantis vienam dirbančiajam per metus, mažiausias (5 pav.).

5 pav. TUI, BPV ir vidutinė alga/atlyginimas dirbančiajam per metus paslaugų sektoriuje (sudaryta remiantis LR statistikos departamento duomenimis 2016)

Nors paslaugų, keičiančių kliento fizines ar protines savybes, grupėje situacija yra prastesnė nei kitų dviejų paslaugų grupių, tačiau šioje srityje yra įsikūręs didžiausias skaičius klasterių (Gintvainytė, 2016). Iš viso identifikuojama 16 klasterių (1 priedas). Pirmasis klasteris buvo įkurtas 2010 metais. Tai Užupio kūrybinis klasteris, kurį sudaro 23 nariai Vilniuje, Kaune ir Anglijoje. Klasteris užsiima kūrybinių industrijų, informacinių technologijų, mokslinių tyrimų veikla bei specializuojasi skirtinguose subsektoriuose. Po metų gretas papildė dar keturi klasteriai – Kamieninių ląstelių ir regeneracinės medicinos inovacijų klasteris, Odontologijos inovacijų klasteris, Sveikatingumo klasteris iVita ir Vilniaus kino klasteris. 2012 metais įsikūrė Pažangių ortopedijos ir reabilitacijos priemonių klasteris, kuris jungia 7 narius iš Vilniaus ir Kauno. Pastebima, kad nuo 2011 metų šioje paslaugų grupėje prasidėjo spartus klasterių kūrimas. 2013 metais buvo įsteigti dar keturi klasteriai – Anykščių turizmo klasteris, Biržų turizmo klasteris, Lietuvos medicinos turizmo klasteris ir REDIRECTED klasteris. Įmonės ir kitos įstaigos didesnę dėmesį pradėjo skirti turizmui, kurio plėtra skatina užsienio šalių gyventojų atvykimą į Lietuvą. Dėl kurortiniuose miesteliuose susiformavusios infrastruktūros, aukštos siūlomų paslaugų kokybės įmonėms Lietuvoje yra naudinga jungtis į klasterius. Po metų susiformavo Kėdainių krašto turizmo klasteris, NEBULA Crossmedia klasteris, Tarptautinis sveikatingumo klasteris ir Žemaitijos turizmo klasteris, o 2015 metais – Ignalinos turizmo ir Pamario turizmo klasteriai. Analizuojant esamus

klasterius paslaugų, keičiančių kliento fizines ar protines savybes, grupėje, aiškiai matoma, jog klasterizacijos reiškinys ryškiausias turizmo sektoriuje, kuris apima menines, pramogines ir poilsio organizavimo, apgyvendinimo ir maitinimo, transportavimo, ekskursijų organizavimo bei žmonių sveikatos priežiūros paslaugas. 13-oje iš 16-os klasterių, narių skaičius yra didesnis nei dešimt, tad tai rodo, jog įmonės ir įvairios įstaigos stengiasi palaikyti ryšius, vystyti bendradarbiavimą tiek tarp to paties subsektoriaus įmonių, tiek tarp skirtingų subsektorių.

Analizuojant šaltinius nustatyta, kad 2014 m. pabaigoje įkurtas turizmo klasteris „Jurbarko turai“. Klasterių žemėlapyje klasteris nepažymėtas, tačiau remiantis Jurbarko rajono laikraščiu „Šviesa“, šį klasterį sudaro kaimo turizmo sodybos „Jurodis“ ir „Vila Bisena“, „Gidų gildijos“, „Medaus slėnis“, konsultacinė įmonė „Pric“ bei Jurbarko turizmo ir verslo informacijos centras. Tai jau septintasis turizmo klasteris Lietuvoje. Akivaizdu, jog šioje paslaugų grupėje ir toliau sparčiai kuriasi klasteriai, tik apie jų veiklą viešai skelbiama per mažai informacijos, o tai stabdo naujų narių jungimąsi.

Taigi paslaugų, keičiančių kliento fizines ar protines savybes, grupėje pastebimas aktyvus tinklų kūrimas, įmonės yra linkusios jungtis į klasterius, tik trūksta viešai skelbiamos informacijos apie klasterių veiklą. Tad plečiamas narių skaičius klasteriuose, dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose, klasterių vardų garsinimas, informacijos sklaida apie klasterių veiklą bei glaudus tarpusavio bendradarbiavimas galėtų lemti šios paslaugų grupės potencialo ir veiklos rezultatų gerėjimą (Gintvainytė, 2016).

Paslaugų sektoriaus klasteriai, keičiantys kliento materialinių gėrybių savybes

Šioje paslaugų grupėje veikia daugiau negu puse paslaugų sektoriaus įmonių ir darbuotojų, t.y. 92195 įmonės, sudarančios 57,03 proc. viso paslaugų sektoriaus, ir 402801 darbuotojas (54,50 proc. lyginant su visu paslaugų sektoriumi). Lietuvos statistikos duomenimis, BPV sudaro 46,83 proc. viso paslaugų sektoriaus, pagal TUI ši paslaugų grupė pritraukia 40,23 proc. visų paslaugų sektoriaus gaunamų TUI, o vidutinė alga/atlyginimas, tenkantis vienam dirbančiajam per metus, siekia 32,35 proc. lyginant su visu paslaugų sektoriumi (5 pav.).

Statistiniai duomenys rodo, jog šioje paslaugų grupėje yra palanki situacija kurtis klasteriams, tačiau galimybės nėra išnaudojamos (Gintvainytė, 2016). Iš viso veikia 6 klasteriai, du iš jų įsikūrė klasterių steigimosi bumo metu 2011 m. Tai Inovatyvus energijos tiekimo-vartojimo klasteris ir Vėjo energetikos skatinimo klasteris („VESK“). Abu klasteriai atitinkamai jungia 8 ir 10 narių. Inovatyvus energijos tiekimo-vartojimo klasteris jungia mokslo įstaigas ir siekia naudojantis moksliniais tyrimais ir taikomosiomis inovacijomis, harmonizuoti šilumos tiekimo ir vartojimo pusių vystymą. Vėjo energetikos skatinimo klasterio įkūrimo tikslas yra vykdyti vėjo energetikos tyrimus, garsinti ir plėsti šios srities veiklą Lietuvoje bei, kaip ir kiti klasteriai, siekia paskatinti žinių ir patirties keitimąsi tarp klasterio narių, didinti konkurencingumą. 2012 metais buvo įsteigtas trečiasis klasteris – Bio jėgainių vystymo klasteris, veiklą vykdomas Kaune, Kėdainiuose ir Kaišiadorių rajone. Dar po metų įsikūrė Energetikos klasteris. Jį sudaro tik keturi nariai, o tai labai mažas skaičius įmonių klasterio dariniui. Apie kelis metus veikiančio klasterio vykdomą veiklą galima rasti labai mažai informacijos, tad galimai šiame klasteryje bendradarbiavimas nėra itin aktyvus, trūksta glaudesnio tarpusavio ryšių palaikymo. 2014 metais įregistruotas Energiškai efektyvių ir pasyvių namų klasteris, o 2015 metais – Tarptautinis saugumo klasteris. Abu yra nacionaliniai, jungiantys atitinkamai 8 ir 6 narius.

Analizuojant šaltinius nustatyta, kad 2013 m. įkurtas Lietuvos logistikos ir transporto klasteris, siekiant bendrai veiklai suvienyti tiek stambiausias, tiek smulkiausias ir vidutines įmones, taip pat į klasterį įtraukti mokslo institucijas. Vis dėlto, šis klasteris nėra minimas klasterių žemėlapyje, nėra duomenų apie

esamus narius, nes beveik nevykdo veiklos. Be to, klasteris teikė paraišką ES paramai gauti, siekdamas inicijuoti naujo klasterio transporto srityje steigimą, tačiau parengtas projektas buvo atmestas.

Iniciatyvos kurti klasterius šioje paslaugų grupėje pastebimos, tačiau yra ganėtinai menkos. Kadangi kiekvieną klasterį sudaro nedidelis skaičius narių, svarbu ieškoti priemonių, kaip pritraukti naujus narius, tiek verslo įmones, tiek mokslo įstaigas, kurios galėtų atlikti reikiamus tyrimus ir prisidėti prie klasterių plėtros. Taip pat galima teigti, kad šios srities klasteriams sunkiai sekasi įsitvirtinti ir pradėti veiklą (atsižvelgiant į transporto ir logistikos subsektorių) (Gintvainytė, 2016).

Informacinių paslaugų klasteriai

Esama padėtis informacinių paslaugų grupėje klasteriams kurtis yra palanki. Čia veikia 34795 įmonės (21,63 proc. lyginant su visu paslaugos sektoriumi), dirba 194962 darbuotojai (26,38 proc. lyginant su visu paslaugos sektoriumi). Pagal 5 paveiksle pateiktus duomenis, informacinės paslaugos pritraukia didžiausią dalį TUI paslaugų sektoriuje (56,24 proc.), sukuria nemažą dalį BPV paslaugų sektoriuje (27,55 proc.), o pagal vidutinę algą/atlyginimą, tenkantį vienam darbuotojui per metus lenkia kitas paslaugų sektoriaus grupes (43,97 proc.) (Gintvainytė, 2016).

Informacinių paslaugų grupėje vyksta spartūs klasterizacijos procesai, įmonės noriai buriasi į klasterius ir vienija jėgas bendrai veiklai. Šiuo metu yra identifikuojama 13 klasterių, tačiau vienam iš jų yra iškelta bankroto byla. Pirmasis klasteris įkurtas 2009 m. – tai Naujos kartos mokslo ir verslo klasteris, apjungęs įmones, VŠĮ, asociacijas bei mokslo įstaigas. Šiuo metu klasteris vykdo du projektus, kuriais siekiama didinti humanitarinių ir socialinių mokslų indėlį į Lietuvos ūkio plėtrą, norima pakeisti požiūrį, jog išradimai gali būti diegiami tik pramonės sektoriuje. 2010 metais buvo įkurtas ELIT klasteris, o 2011 metais net 6 klasteriai – Clear Digital World, INFOBALT informacinių ir ryšių technologijų klasteris, Išmaniųjų technologijų klasteris, Išmaniojo-žalio miesto klasteris, Skaitmeninių kūrybinių industrinių klasteris (Mediapolis) ir SMART IT klasteris. Jų nariai yra įsikūrę įvairiuose Lietuvos miestuose, vieno iš jų ir užsienyje. Klasterių kūrimas informacinių paslaugų grupėje nesustojo – 2013 m. buvo įregistruotas Informacinių technologijų medicinoje klasteris, 2014 m. EPM Baltic Cluster, o 2015 m. Baltic education cluster ir BLASTER klasteris. Informacinių paslaugų grupės klasterių narės nepriklauso tik vienam subsektoriui, o apima keletą, pavyzdžiui, SMART IT klasterio įmonių veikla apima teisinės ir buhalterinės paslaugas, IT ir tyrimų paslaugas žemės ūkyje, Baltic education cluster – reklamos, kino, programinės įrangos kūrimo, renginių organizavimo paslaugas. Informacines paslaugas teikiantiems klasteriams itin svarbus glaudus bendradarbiavimas su mokslo įstaigomis, kadangi jie ruošia IT specialistus, kurių labai trūksta Lietuvoje.

Apžvelgus informacinių paslaugų grupę, galima teigti, jog tai didelės perspektyvas turinti sritis, reikalaujanti aukštos kvalifikacijos darbuotojų. Jų stokos problemą įmonėms turėtų padėti spręsti mokslo įstaigos, kviesdamos jaunimą studijuoti ir kuo geriau ruošdamos juos darbo rinkai. Palyginti su kitose srityse įsikūrusių klasterių skaičiumi, akivaizdu, kad informacinių paslaugų grupėje veikiančios įmonės siekia bendradarbiauti, tačiau klasteriams vertėtų ieškoti naujų narių tiek Lietuvoje, tiek užsienyje (Gintvainytė, 2016).

6. KLASTERIŲ APKLAUSOS REZULTATŲ ANALIZĖ

Atlikus klasterių Lietuvoje situacijos analizę nustatyta, kad klasterizacijos procesai Lietuvoje yra dar pakankamai nauja sritis. Verslas pradėjo burtis į klasterius nuo 2005-2006 metų, o intensyviausi

klasterių kūrimosi procesai pastebimi 2011 ir 2013 metais – tai sutampa su InoklasterLT ir InoklasterLT+ priemonių kvietimų teikti paraiškas paskelbimu bei su INOGEB3 programos startavimu. Taip pat įvertinus su klasteriais susijusią Lietuvos teisinę bazę, 2014 m. patvirtinta Lietuvos klasterių plėtros koncepcija. Suintensyvėjusį klasterių kūrimąsi Lietuvoje paskatino geresnė informacijos sklaida apie klasterių naudą bei ES skiriamas didesnis dėmesys šalių konkurencingumo didinimui, skatinant klasterizacijos procesus.

Siekiant įvertinti Klasterizacijos skatinimo programų efektyvumą, buvo atliekama klasterių apklausa. Apklausti klasteriai, kurie dalyvavo finansavimo programose Inoklaster LT ir InoklasterLT+, t.y. prašę ir gavę/negavę finansavimo klasteriai (atrankos imtis aprašyta 2.1. punkte). Klasterių apklausa buvo vykdoma išsiunčiant klasterių koordinatoriams anketas elektroniniu paštu, o esant mažam respondentų aktyvumui, telefonu buvo prašoma atsakyti į elektroniniu paštu siųstas anketas. Pagrindiniai apklausos kriterijai buvo taikomi tokie:

1. Klasterių veikla pagal pramonės šakas;
2. Klasterio įkūrimo metai;
3. Narių klasteryje skaičius;
4. Kriterijai ribojantys klasterio plėtrą;
5. Klasterio įgyvendintų bendrų nacionalinių iniciatyvų skaičius;
6. Klasterio dalyvavimas tarptautinėse iniciatyvose (7-oji BP, Eurostars, Eureka ir pan.);
7. Ar buvo išsaugotos arba sukurtos darbo vietos pasinaudojus finansavimo priemonėmis ir programomis;
8. Ar buvo pritraukti užsienio partneriai pasinaudojus finansavimo priemonėmis ir programomis;
9. Ar buvo pritraukti nauji (ne užsienio) partneriai pasinaudojus finansavimo priemonėmis ir programomis;
10. Ar klasteris vykdo MTEP ir inovacijų veiklas;
11. Priežastys kodėl klasteris neinvestuoja į MTEP ir inovacijų veiklas;
12. Narių įsidedusių/sukūrusių inovacijas klasteryje skaičius (vnt.);
13. Ar ES priemonės „Inoklaster LT“, Inoklaster LT+“ prisidėjo prie MTEP ir inovacijų diegimo klasteryje veiklų;
14. Ar gautos programos „Inogeb LT-3“ projekto „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“ paslaugos prisidėjo prie MTEP ir inovacijų diegimo klasteryje;
15. Ar gautos programos „Inogeb LT-3“ projekto „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“ paslaugos prisidėjo prie MTEP ir inovacijų diegimo klasteryje (pažymėti);
16. Kam klasteryje skiriamas dėmesys atsiradus galimybei papildomai finansuoti veiklas;
17. Iš kokių šaltinių finansuojate Klasterio MTEP ir inovacijų kūrimo/diegimo veiklas;
18. Kaip dažnai peržiūrima klasterio finansinė būklė/planai;
19. Kas paskatintų klasterio narius aktyviau dalyvauti klasterio veikloje.

Siekiant įvertinti klasterizacijos skatinimo programų efektyvumą toliau bus atliekamas vertinimas pagal aukščiau išvardintus kriterijus ir pateikti apibendrinti rezultatai.

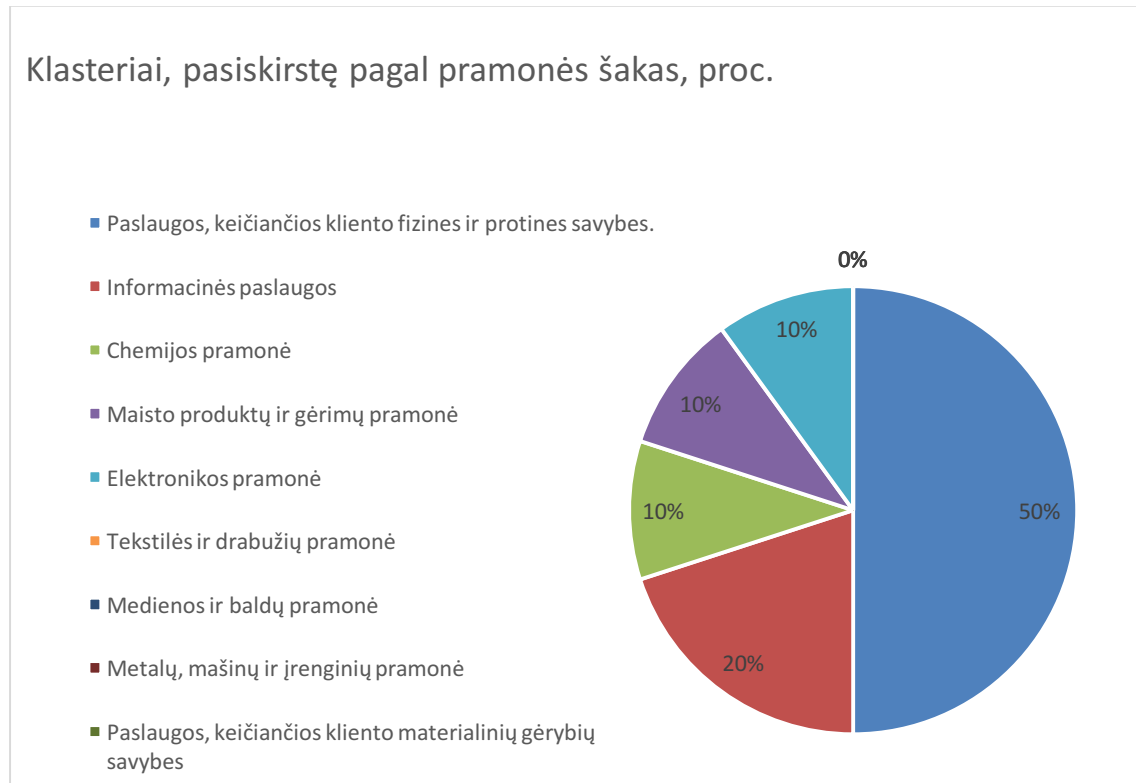
6.1. Klasteriai, pasiskirstę pagal pramonės šakas.

Apklausoje dalyvavę Klasteriai veiklą vykdo šiose pramonės sektoriuose:

1. Paslaugos, keičiančios kliento fizines ir protines savybes;

2. Informacinės paslaugos;
3. Chemijos pramonė;
4. Maisto produktų ir gėrimų pramonė;
5. Elektronikos pramonė.

Žemiau pateikiame diagramą kaip procentaliai pasiskirstė apklausos dalyviai pagal pramonės šakas:

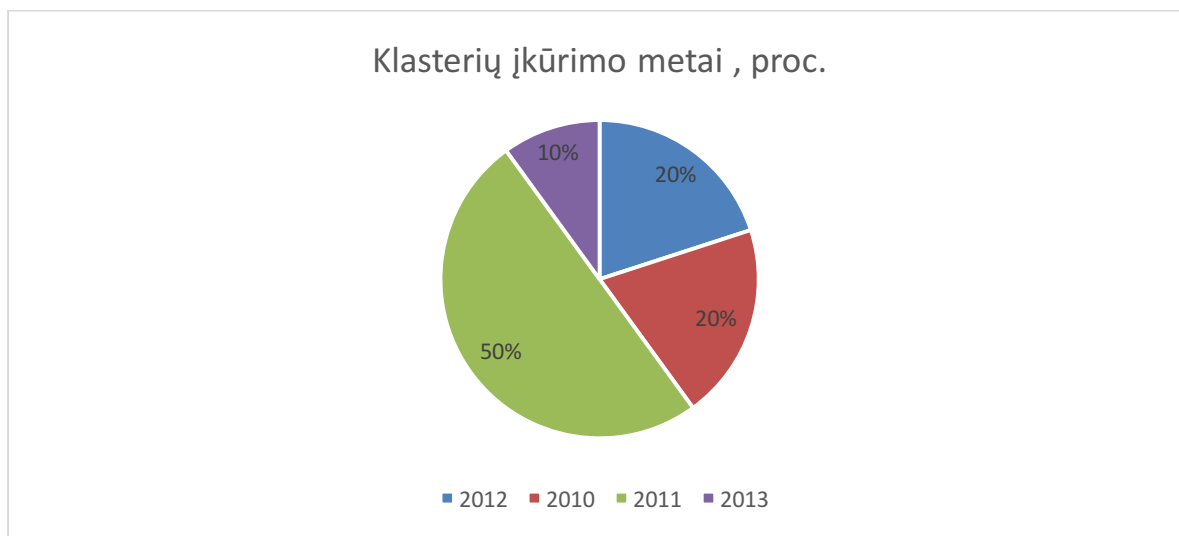

1 diagrama. Klasteriai, pasiskirstę pagal pramonės šakas, proc.

Atsižvelgiant į apklausos rezultatus, daugiausiai klasterių veiklą vykdo paslaugų, keičiančių kliento fizines ir protines savybes bei informacinių paslaugų sektoriuose.

6.2. Klasterių įkūrimo metai.

Vadovaujantis atlikta apkausa matome (susiteminti rezultai pateikiami žemiau esančioje 2 diagramoje „Klasterių įkūrimo metai, proc.), kad daugiausiai klasterių buvo įkurti 2011 metais ir 2010 metais.

2 diagrama. Klasterių įkūrimo metai, proc.

Atsižvelgiant į tai, galime daryti prielaidą, kad klasterių kūrimuisi tiesioginę įtaką turėjo paskelbtos finansavimo priemonės „Inoklaster LT“, Inoklaster LT+“, kurių pirmi kvietimai teikti paraiškas buvo paskelbti 2011 metais. Įmonės, siekdamos gauti ES paramą, į klasterius jungėsi prieš pateikiant paraiškas.

6.3. Apklausoje dalyvavusių klasterio narių skaičius ir kriterijai, ribojantys klasterio plėtrą.

Apklausoje dalyvavusių klasterių buvo prašoma pateikti informaciją apie savo narių skaičių už 2011 – 2015 metus.

Kategorija	Vienetai	Pokytis, proc.
Narių skaičius klasterio steigimo metu	86	53,5
Narių skaičius klasteryje, 2016 m.	132	
Aktyviai dalyvaujančių narių skaičius	78	-32,05
Ne aktyviai dalyvaujančių narių skaičius, 2016 m.	53	
Mokslo įstaigų skaičius	15	
Viešojo sektoriaus ar jiems pavaldžių organizacijų (biudžetinių įstaigų) skaičius	6	
Užsienio partnerių narių skaičius	5	

2 lentelė. Apklausoje dalyvavusių klasterio narių skaičius.

Apibendrinus gautus rezultatus matome, kad klasterio narių skaičius per vertinamą laikotarpį išaugo 53,5 proc., tačiau aktyvių narių skaičius sumažėjo 32,05 proc. Aktyvių klasterio narių mažėjimą galima sieti su problemomis, kurios turi pagrindinę įtaką klasterio plėtrai ir narių aktyvumui. Didžioji dalis respondentų pagrindinius klasterio aktyvumo ir plėtrą ribojančius veiksnius nurodė:

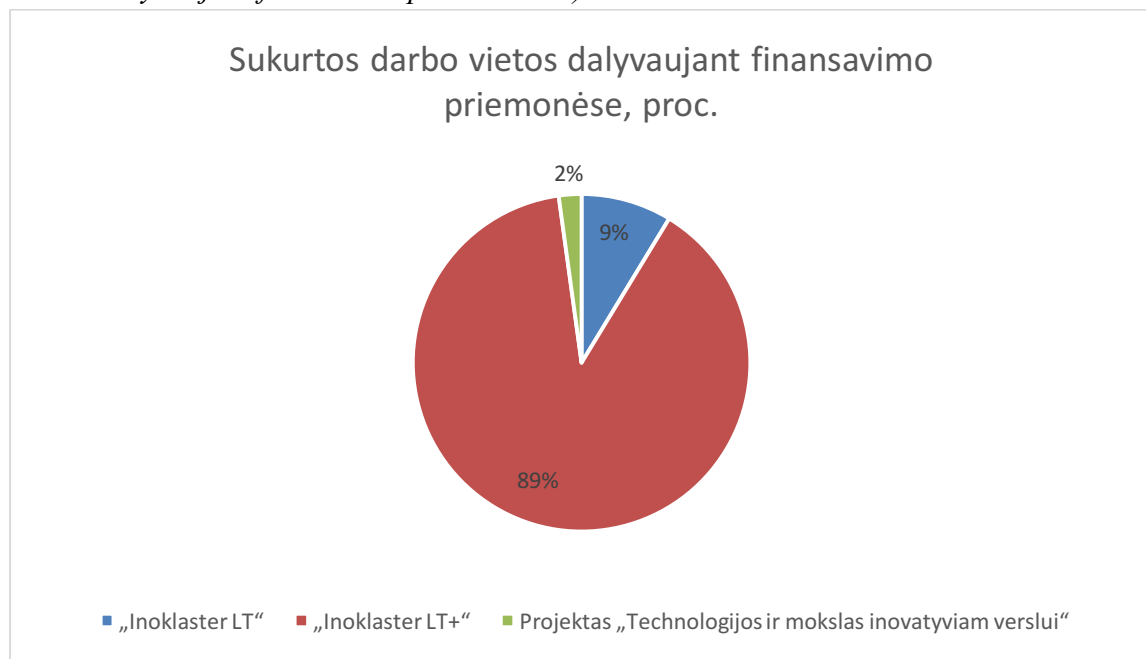
1. Lėšų trūkumą;
2. Formalus narių požiūris ir įsitraukimas į klasterio veiklą;
3. Skirtingi klasterio narių lūkesčiai.

6.4. Dalyvavimas nacionalinėse ir tarptautinėse iniciatyvose

Remiantis apklausos duomenimis pagrindinės nacionalinės iniciatyvos, kuriose dalyvauja klasteriai (per 2011-2015 metų laikotarpį) yra projektai, įgyvendinami pagal priemones „Inoklaster LT“, ir „Inoklaster LT+“, dalyvavimas projektuose „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“ bei „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“ pagal priemonę „Inogeb LT-3“. Tarptautinėse programose klasteriai daalyvauja mažai, arba nedalyvauja iš viso, nes yra per maži, silpni, jie neturi informacijos apie tarptautinių programų galimybes. Vienintelė tarptautinė programa, kurioje klasteriai siekia dalyvauti, yra Baltijos jūros regiono programos „BSR Stars“ finansinė priemonė Inovacijų ekspresas. Tačiau sėkmingai finansuota yra tik 6 pareiškėjai per 2014 ir 2016 metus. Taip yra dėl to, kad konkursas organizuojamas Europos mastu, jis yra didelis ir dėl to nepatrauklus lietuviams. Taip pat Lietuvos pareiškėjai susiduria su lėšų trūkumu, pasirenka per mažus užsienio partnerius, projekto veiklas planuoja neproporcingai jo finansavimui. Klasteriai kaip pagrindines tarptautines iniciatyvas, kuriose dalyvauja, nurodė dalyvavimą per atskirus klasterio narius, bet ne kaip klasterį vieną darinį. To priežastis greičiausiai gali būti sietina, kaip ir su klasterio plėtrą ribojančiu veiksniumi, su skirtingais klasterio narių lūkesčiais bei atskirų subjektų individualizmu.

6.5. Finansavimo priemonių įtaka darbo vietų kūrimui ir naujų partnerių pritraukimui

Vertinant finansavimo priemonių įtaką klasterių veikloms vykdyti ir plėtoti bei darbo vietų kūrimui, matome, kad didžiausią įtaką turėjo priemonė „Inoklaster LT“, kurios dėka vertinant su kitomis klasteriams skirtomis priemonėmis, sudarė 89 proc. visų sukurtų darbo vietų (žr. 3 diagramoje „Sukurtos darbo vietos dalyvaujant finansavimo priemonėse“).

3 diagrama. Sukurtos darbo vietos dalyvaujant finansavimo priemonėse, proc.

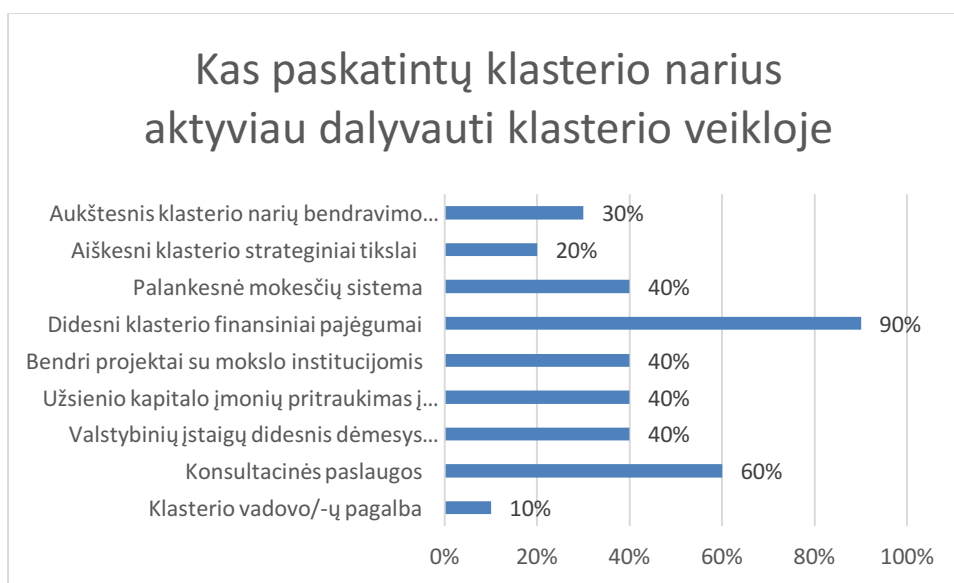
Atsižvelgus į apklausos rezultatus, finansavimo priemonės „Inoklaster LT“, „Inoklaster LT+“, projektas „Verslo ir mokslo partnerystės tarptautiškumo skatinimas“ pagal priemonę „Inogeb LT-3“, projektas „Technologijos ir mokslas inovatyviam verslui“ pagal priemonę „Inogeb LT-3“ tarptautinių ir nacionalinių partnerių pritraukimui esminės įtakos neturėjo.

6.6. Klasterių MTEP , inovacijų, ir kt. veiklos ir šių veiklų finansavimo šaltiniai.

Visi į anketos klausimus atsakę klasteriai nurodė, kad vykdo MTEP veiklas, tačiau dėl mažų finansinių išteklių didesnių lėšų skirti MTEP veiklai neturi galimybės. Dabartiniu metu veiklų vykdymui ir jų palaikymui klasteriuose didžiausią įtaką turi projektai, finansuojami iš ES struktūrinių fondų ir jų įgyvendinimas. Didžioji dalis respondentų nurodė, kad ES struktūrinių fondų lėšų dėka buvo sustiprintas MTEPI įgyvendinimas klasteriuose, sustiprėjo finansinė MTEPI įgyvendinimo dalis, finansavimo priemonių „Inoklaster LT“, „Inoklaster LT+“ įgyvendinimo dėka rinkai buvo sukurti ir pristatyti nauji produktai/ naujos paslaugos bei padidėjo klasterio narių gaunamos pajamos.

6.7. Aspektai, skatinantys klasterio narius aktyviau dalyvauti klasterio veikloje.

Apklausoje dalyviai nurodė, kad didesni *klasterio finansiniai pajėgumai* (tai nurodė net 90 proc. respondentų) *ir konsultacinės paslaugos* padėtų aktyviau įtraukti klasterio narius į klasterio veiklą. . Mažiau svarbiais, bet vistiek įtaką turinčiais aspektais nurodė - *palankesnę mokesčių sistemą, bendrų projektų su mokslo ir studijų institucijomis skatinimą, galimybių užsienio partnerių pritraukimą didinimą, valstybinių įstaigų didesnę dėmesį klasterių veiklai (daugiau žiūrėti 4 diagramoje „Kas paskatintų klasterio narius aktyviau dalyvauti klasterio veikloje“).*

4 diagrama. Aspektai, kurie paskatintų klasterio narius aktyviau dalyvauti klasterio veikloje, proc.

Dažnai įmonės į klasterius jungiasi tikėdamos greito rezultato. Jos mano, kad vien įstojimas į klasterį padės joms didinti konkurencingumą, taupyti lėšas ar duos kitą naudą. Tačiau neįdėjus darbo, nerodžius iniciatyvos, nebendradarbiaujant klasterio viduje, rezultatas nebus toks, kokio tikėtasi stojant į klasterį. Deja, bet įmonės, stodamos į klasterį, neįvertina, kad norint efektyvaus rezultato, pirmiausia reikia bendradarbiauti pačiame klasteryje, žinoti, kokių tikslų siekia ir palaipsniui tų tikslų siekti. Finansinės klasterizaciją skatinančios priemonės neturėtų būti pagrindiniu klasterio siekiu. Tai yra ydinga Lietuvos klasterių praktika, neduodanti efektyvaus jų augimo.

7. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Atlikta Lietuvos klasterizacijos rodiklių analizė parodė šiuos ypatumus: palyginti lėtam ir vangiam klasterių kūrimosi procesui dažniau būdinga „iniciatyva iš viršaus“ – galimybės pasinaudoti ES struktūriniu parama, tačiau tokių kūrimosi motyvų dominavimas nesudaro prielaidų klasterių ilgalaikiam gyvybingumui; klasterių kiekis šalyje nėra mažas, tačiau jie nėra pakankamai stiprūs – klasterius sudarančių narių skaičius yra palyginti nedidelis, klasterių branduoliams trūksta iniciatyvumo; sparčiausias klasterių kūrimas pastebimas paslaugų sektoriuje, tad galima teigti, jog šiame sektoriuje veikiančios įmonės ir įstaigos geriau suvokia klasterių teikiamą naudą bei palankiau vertina klasterizaciją (Gintvainytė, 2016).

Klasterizaciją stabdo klasterio narių tarpusavio pasitikėjimo ir bendradarbiavimo kultūros stoka, profesionalių klasterio fasilitatorių ir kitų specializuotų tarpininkų trūkumas, nesugebėjimas pasirinkti tinkamų komunikavimo priemonių. Sėkmingai veikiančios įmonės klasterizuotis neskuba, kadangi pavienės įmonės stengiasi viena kitos atžvilgiu laikytis atsargiai, galimus partnerius laikydamos konkurentais, siekiančiais užimti jų rinkos dalį.

Dauguma Lietuvos klasterių kol kas yra jauni ir per silpni, kad būtų patrauklūs užsienio rinkai. Plėtojant vidinius ir išorinius klasterių ryšius, trūksta klasterių narių pastangų koordinacijos ir tai riboja klasterių galimybes veikti tarptautiniu mastu (Gintvainytė, 2016).

Nedidelė dalis klasteriuose dalyvaujančių įmonių vykdydamos veiklą pasiekia užsibrėžtus tikslus ir išnaudoja klasterių teikiamus privalumus.

Visi tyrime dalyvavę klasteriai atsakė vykdantys MTEP veiklas, tačiau pamini, kad didesnes investicijas skirti MTEP veiklai trukdo maži finansiniai ištekliai. Dabartiniu metu klasterių veiklai ir jos palaikymui didžiausią įtaką turi ES struktūrinių fondų projektų įgyvendinimas.

Iš besinaudojančių projekto paslaugomis veiklą pristabdė tik 2 klasteriai (6 proc.), tuo tarpu nesinaudojantys paslaugomis ir negavę Inoklaster finansavimo veiklą nutraukė ar visai sustabdė virš 30 proc. klasterių per tą patį laikotarpį. Darytina išvada, kad Klasterizaciją skatinančios priemonės yra veiksmingos ir būtinos norint išlaikyti ir plėsti jau sukurtus klasterius, kūriant palankesnes sąlygas aplikuoti į ES investicijas visiems šalyje esantiems klasteriams.

Apklausoje dalyvavę respondentai pateikė pasiūlymus, kurie prisidėtų prie klasterizacijos skatinimo Lietuvoje:

1. Didinti informacijos sklaidą apie klasterius viešojoje erdvėje: viešinti klasterių narių sėkmės istorijas, informuoti apie klasterių teikiamą naudą ir galimas ES finansavimo lengvatas jų kūrimuisi ir veiklai.
2. Visuomenę informuoti tokiomis informacinėmis priemonėmis kaip televizijos laidos, straipsniai spaudoje ir internete.
3. Sudaryti didesnes galimybes gauti finansinę paramą klasterio steigimuisi ir vykdomiems projektams. Įvardintas sudėtingas paraiškų pildymas, per didelis formalizmas, tad reikėtų supaprastinti paraiškų pildymo procedūrą ir dalyvavimo sąlygas.
4. Suformuoti kiekvieno klasterio veiklos strategiją, kuri aiškiai įvardintų naudą klasterio nariams ir sudarytų jiems vienodas sąlygas pasinaudoti klasterio teikiamais

privalumais. Respondentų teigimu, Lietuvoje dažna situacija, jog klasterio teikiamais privalumais naudojasi tik jo steigėjai.

5. Kurti bendras technologines infrastruktūras. Universitetai, institutai bei kitos mokslo įstaigos turėtų vienyti, sudarydamos palankias sąlygas moksliniams tyrimams vykdyti, kurie galėtų būti panaudojami versle. Šiuo metu yra susiduriama su mokslo ir verslo sričių bendradarbiavimo stoka.
6. Mažinti reguliavimo ir administracinę naštą verslui, kurios įtaka neigiamai atsiliepia visos Lietuvos ūkio plėtrai. Apsvarstyti mokesťines pataisas, pavyzdžiui, dėl reinvestuojamo pelno. Lietuvoje reinvestuojamą pelną būtų galima neapmokestinti. Taip būtų sudaromos palankesnės sąlygos, įmonės galėtų reinvestuoti pelną į naujų darbo vietų kūrimą, gamybinių pajėgumų plėtojimą, inovacijas. Reikia kantrybės ir laiko, jog klasteriai Lietuvoje galėtų bent kiek prisivytį tokias valstybes, kuriose jie egzistuoja dešimtmečius. Klasterizacija yra ilgas ir imlus laikui procesas (Gintvainytė, 2016).

Į šiuos pasiūlymus yra reikšminga atsižvelgti ir juos apsvarstyti, kadangi nuomonę išreiškia būtent tie, kurie vykdo veiklą klasteriuose, susiduria su išskylančiais sunkumais, o jų pasiūlymai yra pagrįsti realia patirtimi.

Rekomendacijos klasterių kūrimo ir veiklos gerinimui:

- Lietuvos klasterių žemėlapiu informacijos nuolatinis naujinimas, didinant informacijos apie esamų klasterių egzistavimą sklaidą;
- administracinės naštos verslui mažinimas, nereikalaujant ūkio subjektų teikti duomenis, kuriuos pati atsakinga įstaiga ar institucija galėtų gauti iš kitų atsakingų subjektų, apsvarstant tam tikrų ataskaitų, informacijos ir duomenų teikimo būtinumą ir periodiškumą;
- paraiškų teikimo dėl ES paramos gavimo procedūrų ir dalyvavimo sąlygų supaprastinimas;
- visų Lietuvos klasterių periodiškas susitikimų rengimas, kuriuose vykdomi mokymai, aptariamos bendradarbiavimo galimybės su mokslo įstaigomis, tyrimų centrais, dalinamasi patirtimi ir patarimais;
- bendros technologinės bazės kūrimas;
- bendro Lietuvos klasterių klubo arba kompetencijų centro kūrimas.

8. LITERATŪRA

1. Vengris, M. 2014. Odė lietuviškiems lazeriams, iš *Spectrum 2014/01* [interaktyvus] 16 – 21 [žiūrėta 2016 m. liepos 24 d.]. Prieiga per internetą: [http://www.ltoptics.org/uploads/documents/Ode_lietuviskiems_lazeriams\[LT\]_2014.pdf](http://www.ltoptics.org/uploads/documents/Ode_lietuviskiems_lazeriams[LT]_2014.pdf)
2. *Competitiveness Rankings* [interaktyvus]. 2016. World Economic Forum [žiūrėta 2016 m. liepos 22 d.]. Prieiga per internetą: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/>
3. *Klasterių plėtra ir perspektyvos Lietuvoje*, Milda Gintvainytė, 2016.
4. Europinis klasterių analizės sekretoriatas (ESCA) [interaktyvus]. The European Secretariat for Cluster Analysis [žiūrėta 2016 m. liepos 25 d.]. Prieiga per internetą: <www.cluster-analysis.org>.
5. Lietuvos respublikos partnerystės sutartis. 2014 m. birželis (pakeistas 2016-07-14 sprendimu Nr. C(2016)4359. Prieiga per internetą: <<http://www.esinvesticijos.lt/lt/dokumentai/lietuvos-respublikos-partnerystes-sutartis>>.
6. Lietuvos klasterių žemėlapis. [žiūrėta 2016 m. liepos 25 d.]. Prieiga per internetą <http://maps.klaster.lt/>.
7. Detali 2007-2013 m. ES paramos panaudojimo statistika. Intelektas LT. [žiūrėta 2016 m. liepos 26 d.]. Prieiga per internetą http://www.esparama.lt/barometras?program=VP2&intermediate_institution=%C5%AAM&measure=VP2-1.3-%C5%AAM-02-K&date_to=2015.01.01.
8. Detali 2007-2013 m. ES paramos panaudojimo statistika. Intelektas LT+. [žiūrėta 2016 m. liepos 26 d.]. Prieiga per internetą http://www.esparama.lt/barometras?program=VP2&intermediate_institution=%C5%AAM&program_priority=&implementing_institution=&measure=VP2-1.3-%C5%AAM-03-K&date_to=2015.01.01
9. Lietuvos klasterių koncepcija. [žiūrėta 2016 m. liepos 25 d.]. Prieiga per nuorodą ([https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Lietuvos%20klasteriu%20pl%C4%97ros%20koncepcija_2014%2002%2027_Nr_4-131\(1\).pdf](https://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Lietuvos%20klasteriu%20pl%C4%97ros%20koncepcija_2014%2002%2027_Nr_4-131(1).pdf))

9. PRIEDAI

1 priedas

Lietuvoje veikiantys klasteriai

(sudaryta remiantis Lietuvos klasterių žemėlapiu)

Nr.	Klasterio pavadinimas	Klasterio aprašymas	Pramonės šaka/paslaugų grupė	Įkūrimo metai	Narių skaičius	Miestai, kuriuose įsikūrę nariai
1	2	3	4	5	6	7
1.	ABBI klasteris	Siekama sukurti prielaidas klasterio tarptautinio konkurencingumo didinimui, skatinant jo narių bendradarbiavimą ir didesnės pridėtinės vertės kūrimą visose vertės kūrimo grandyse bei didinant gėrimų pramonės MTTP potencialo išnaudojimo mastus. Klasterio vizija - didžiausias gėrimų pramonės susivienijimas Rytų Europoje.	Maisto produktų ir gėrimų pramonė	2009 m.	15	Vilnius, Kaunas, Panevėžys, Birštonas
2.	Anykščių turizmo klasteris	Viziją – tapti kultūrinio turizmo sostine. Tikslai: iki 2016 m. padidinti lankytojų skaičių dvigubai lyginant su 2012 m.; sukurti patrauklius laisvalaikio pramogų paketus; vystyti stovyklų, konferencijų paslaugų teikimo sferas.	Paslaugos, keičiančios kliento fizines ar protines savybes	2013 m.	19	Anykščiai, Panevėžys
3.	Baltic education cluster	Tikslas – vienyti skirtinguose sektoriuose dirbančias įmones, suteikiant galimybę stiprinti savo ekonominį potencialą bei įvaždį tobulėjant kartu. Misija – tapti svarbiu technologinio švietimo politikos kūrėju.	Informacinės paslaugos	2015 m.	7	Vilnius, Kaunas
4.	Baltic Furniture Cluster	Klasteris vienija Lietuvos baldų gamybos įmones ir siekia tapti žinomu prekės ženklu Skandinavijos ir Didžiosios Britanijos rinkose. Vienas iš pagrindinių Baltijos baldų klasterio tikslų – klasterio narių eksporto į tikslines rinkas didinimas ir pardavimų skatinimas.	Medienos ir baldų pramonė	2015 m.	9	Šiauliai, Vilnius, Marmų k., Pakapės kaimas
5.	Baltijos automobilių detalių klasteris	Vizija – tapti tiltu tarp Vokietijos, Skandinavijos ir Rusijos automobilių pramonės. Misija – tapti automobilių detalių gamintoju ir tiekėju Kaliningrado, Kalugos ir kt. Rusijos srityse esantiems arba statomiems automobilių surinkimo konvejeriams, automotive pramonės įmonėms. Tikslai: bendra rinkodara (dalyvavimas bendruose dideliuose projektuose, konkursuose, naujų užsakovų paieška ir pritraukimas, dalyvavimas tarptautinėse parodose, verslo misijose); dirbant kartu, tarpusavyje bendradarbiaujant, sumažinti gamybos ir pridėtinės išlaidas bei padidinti konkurencingumą tarptautinėse rinkose bei kiti.	Metalų, mašinų ir įrenginių gamybos pramonė	2013 m.	17	Vilnius, Kaunas ir jo raj., Utena, Panevėžys, Alekniškio k., Širvintų raj., Biruliškių k., Biržai, Ukmergė
6.	Bio jėgainių vystymo klasteris	Siekama apjungus žinias ir išteklius, atlikti reikalingus mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, bei pateikti Lietuvos ir užsienio rinkoms biojėgainių kompleksus, skirtus skirtingiems rinkos segmentams. Biojėgainės kompleksas – paruošta pardavimui ir diegimui įrenginių, sprendimų ir valdymo bei eksploataavimo procesų rekomendacijos visuma.	Paslaugos, keičiančios kliento materialinių gėrybių savybes	2012 m.	7	Kaunas, Kėdainiai, Kaišiadorių raj.
7.	Biržų turizmo klasteris	Turizmo vystymas Biržų krašte. Patrauklių laisvalaikio pramogų pasiūlymų sukūrimas, konferencijų paslaugų sferos vystymas.	Paslaugos, keičiančios kliento fizines ar protines savybes	2013 m.	19	Biržai ir Biržų rajonas

8.	BLASTER klasteris	Teikia paslaugas IT srityje klientams iš viso pasaulio. Daugiau nei 180 IT specialistų, 13 metų patirtis, daugiau nei 300 įgyvendintų projektų.	Informacinės paslaugos	2015 m.	6	Kaunas
9.	Clear Digital World	Tikslas – skatinti ir spartinti skaitmeninių ir informacinių technologijų sektoriuose veikiančių subjektų bendradarbiavimą, kurti bendradarbiavimo tinklą skaitmeninių ir informacinių technologijų kūrimo, platinimo ir apsaugos srityje, kurti ir platinti bendros atviros prieigos mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros infrastruktūrą.	Informacinės paslaugos	2011 m.	13	Vilnius, Kaunas, Latvija, Estija, Kauno rajonas
10.	ELIT klasteris	Teikiamos informacinių technologijų paslaugų konsultacijos, rengiami projektai.	Informacinės paslaugos	2010 m.	5	Kaunas, Vilnius
11.	Energetikos klasteris	Tikslas – atstovauti ir ginti energetinės įrangos gamintojų, montuotojų, projektuotojų interesus, koordinuoti jų veiklą.	Paslaugos, keičiančios kliento materialinių gėrybių savybes	2013 m.	4	Kaunas, Šiauliai
12.	Energiškai efektyvių ir pasyvių namų klasteris	Vizija – tapti pirmaujančia specializuotų įmonių sąjunga Baltijos šalyse, tiekiančia eksporto bei vidaus rinkoms modernius, išmanaus, energiška efektyvaus ir pasyvaus namo standartą atitinkančius skydinių, modulinį namų sprendimus. Misiija – kurti ir populiarinti energiška efektyvių, pasyvių, išmanių, aplinką tausojančių namų tradicijas. Pagrindinis tikslas – didinti įmonių pelningumą, sukuriant ir teikiant rinkoms pridėtinės vertės produktą.	Paslaugos, keičiančios kliento materialinių gėrybių savybes	2014 m.	8	Kretinga, Klaipėda ir jos raj., Šiauliai, Rokiškis, Panevėžys
13.	EPM Blatic Cluster	Klasterio veiklos kryptis yra kurti ir diegti inovatyvius IT sprendimus, padedančius verslo klientams efektyviau organizuoti verslo darbą, užtikrinti kokybę, skaitmeninti dokumentus bei užtikrinti duomenų saugumą. Vienija organizacijas, kuriančias verslo valdymo programinę įrangą ir vykdo susijusias veiklas, reikalingas verslo resursų valdymui.	Informacinės paslaugos	2014 m.	6	Vilnius
14.	Fotoelektros technologijų klasteris	Klasteris vienija Lietuvos foto-elektros technologijų subjektus, siekia sukurti sisteminę prielaidas savo narių ir visos šios pramonės srities konkurencingumui bei verslo plėtrai ekonominės globalizacijos sąlygomis užtikrinimui. Pagrindinė klasterio veikla yra foto-elektros MTTP ir pramonės vystymas.	Elektronikos pramonė	2008 m.	29	Vilnius, Kaunas, Šiauliai, Visaginas, Anykščiai
15.	HHO vandenilio dujų generatorių klasteris	Tikslai: skatinti klasterio narių ekonominį augimą bei konkurencingumą tarptautinėje rinkoje; plėtoti klasterio veiklą, atliekant technines galimybių studijas, tyrimus, bei dalyvaujant parodose ir organizuojant sklaidos renginius; sumažinti kenksmingų išmetamųjų dujų iki 88% (įnašas į aplinką).	Chemijos pramonė	2013 m.	7	Vilnius, Klaipėda, Olandija
16.	Ignalinos turizmo klasteris	Vietos verslininkų, savivaldybės administracijos, Aukštaitijos nacionalinio parko direkcijos bendradarbiavimas. Kuriami nauji kokybiški turizmo produktai, siekiama gauti EU parama klasterio veiklai vystyti.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2015 m.	17	Ignalina ir Ignalinos rajonas
17.	INFOBALT informacinių ir ryšių technologijų klasteris	Klasterio veikla – IRT specializuoti sprendimai ir paslaugos finansų, draudimo, telekomunikacijų, logistikos ir transporto srityse. Siekiama, kad klasteris vystytųsi ir taptų inovacijų kūrimo ir spartaus diegimo instrumentu, sąlygojančiu didelį sinerginį efektą ir veikiančiu kaip efektyvi verslo sistema, didinanti jos narių produktyvumą ir efektyvumą.	Informacinės paslaugos	2011 m.	8	Vilnius, Šiauliai
18.	Informacinių technologijų medicinoje klasteris	Tikslas – paruošti ir pristatyti Lietuvos ir užsienio rinkoms kompleksinės programinės įrangos medicinos sektoriui sprendimus. Klasterio nariai – mažos įmonės, todėl jos neišgali norima apimtimi individualiai atlikti tyrimų ir rinkodaros veiklų, kurios reikalingos siekiant sukurti inovatyvius produktus ir užimti konkurencingas pozicijas tarptautinėje rinkoje.	Informacinės paslaugos	2013 m.	9	Vilnius, Kaunas

19.	Inovatyvus energijos tiekimo - vartojimo klasteris	Inovatyvių vartotojų perspektyvos požiūriu sprendimų diegimas monopoliniuose energetikos sektoriuose.	Paslaugos, keičiančios kliento materialinių gėrybių savybes	2011 m.	10	Vilnius, Kaunas ir jo raj., Šiauliai, Grigiškės
20.	Išmaniųjų technologijų klasteris (SMARTTA)	Siekama sukurti kuo daugiau ir kuo didesnę vertę generuojančių sprendimų išmaniųjų technologijų srityse; padidinti klasterio įmonių efektyvumą, užtikrinant spartų keitimąsi žiniomis ir bendrai tobulinant trūkstamas kompetencijas paskatinti jų konkuravimą ir bendradarbiavimą tarpusavyje ir su nacionaliniais, tarptautiniais verslo dariniais.	Informacinės paslaugos	2011 m.	12	Vilnius, Šiauliai
21.	Išmaniojo - žalio miesto klasteris	Tikslas yra Išmaniojo-žaliojo miesto informacinės valdymo sistemos sukūrimas. Tai sprendimas miestų valdymui, išnaudojant informacinių ir ryšio technologijas, leidžiančias efektyviau, sklandžiau ir labiau integruotai valdyti įvairias miesto gyvenimo sritis.	Informacinės paslaugos	2011 m.	9	Vilnius, Kaunas
22.	Kėdainių krašto turizmo klasteris	Siekiami į Kėdainių kraštą pritraukti kuo daugiau turistų iš Lietuvos ir užsienio.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2014 m.	8	Kėdainiai
23.	Kamieninių ląstelių ir regeneracinės medicinos inovacijų klasteris	Tikslas – spartinti kamieninių ląstelių tyrimų vystymą ir pritaikyti ląsteles saugiai ir efektyviai terapijai. Taip pat šviesti žmones, besidominčius kamieninių ląstelių terapija, arba susidomėjusius galimybe užsiregistruoti klinikiniuose tyrimuose jų bandymams.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2011 m.	11	Vilnius
24.	Lazerinių ir inžinerinių technologijų klasteris	Tikslas – sukurti dinamišką veiklos centrą, kuriame būtų visiškai integruota tyrėjų, tiekėjų, gamintojų ir pardavėjų tiekimo grandinė ir didinti lazerinių ir su jomis susijusio inžinerinių technologijų sektoriaus tarptautinį konkurencingumą bei atskirų narių žinias ir materialinę gerovę.	Elektronikos pramonė	2011 m.	14	Vilnius, Austrija, Vokietija
25.	Lietuvos Medicinos turizmo klasteris	Tiksmai: bendradarbiauti su Ūkio, Sveikatos ir Socialinių reikalų, Švietimo ir mokslo ministerijomis dėl medicinos turizmo politikos formavimo valstybiniu lygiu; gerinti ir didinti paslaugų kokybę; didinti klasterio narių konkurencingumą, veiklos ekonominį efektyvumą, sutelkiant ir kryptingai panaudojant finansinius, žmogiškuosius ir kitus išteklius; kiti.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2013 m.	18	Vilnius, Kaunas, Druskininkai, Palanga, Elektrėnai
26.	Lietuvos lazerių asociacija	Koordinuojama ir skatinama lazerių ir šviesos mokslo, technologijų, studijų bei pramonės plėtra, siekiama didesnio Lietuvos lazerių fizikos mokslo ir pramonės konkurencingumo.	Elektronikos pramonė	2005 m.	17	Vilnius ir jo rajonas
27.	Lietuvos autodalių gamintojų ir eksportuotojų asociacija	Tikslas – bendradarbiavimas, siekiant asociacijos narių veiklai naudingų sprendimų. Dalyvavimas kartu parodose, verslo misijose, pasidalinant patirtimi, bendradarbiaujant su mokslo ir valstybinėmis įstaigomis, rengiant projektus, bendradarbiaujant produktų gamybos ir realizavimo procese leis asociacijos narėms sukurti pridėtinę vertę.	Metalų, mašinų ir įrenginių gamybos pramonė	2014 m.	13	Šiauliai, Kaunas ir jo raj., Kretinga, Klaipėda, Panevėžys, Vilniaus raj., Jonavos raj., Mažeikiai
28.	Lietuvos plastikų klasteris	Misija – suvienyti Lietuvos kompanijas, dirbančias plastikų pramonės srityje ir bendromis veiklomis didinti Lietuvos plastikų pramonės konkurencingumą bei skleisti informaciją apie	Chemijos pramonė	2015 m.	13	Kaunas, Šiauliai, Vilnius, Kretinga

		potencialą. Siekiama bendradarbiauti su mokymo, mokslo įstaigomis, įkurti jungtinę sertifikuotą laboratoriją, dalyvauti kartu tarptautinėse parodose jungtiniame stende ir kt.				ir jos raj., Panevėžys
29.	Lietuvos tekstilės klasteris	Tikslas – vienyti Šiaulių regiono įmones, glaudžiai susijusias su aprangos, tekstilės ir odos sektoriumi, skatinti šio regiono įmones tarpusavyje kooperuotis, vykdant bendras veiklas bei kuriant produktus su pridėtine verte.	Tekstilės ir drabužių pramonė	2014 m.	7	Šiauliai
30.	Maisto (vaisių ir daržovių) klasteris	Narius sieja bendri ekonominiai interesai dalyvauti maisto (vaisių ir daržovių) produktų vertės kūrimo grandinėje, vystyti saugaus maisto produktų technologijas, kuriant ir diegiant į gamybą inovatyvius, biologiškai vertingus, nišinius produktus, išgauti iš šalutinių perdirbimo produktų biologiškai aktyvius komponentus ir tokiu būdu įeiti į naujas rinkas ir padidinti klasterio narių eksporto galimybes.	Maisto produktų ir gėrimų pramonė	2012 m.	6	Kaunas, Vilkaviškis, Šiauliai, Siesikai (Ukmergės raj.), Garliava
31.	Modernių namų kūrimo klasteris (MONAK ²)	Tikslas yra sukurti ir pastatyti konkurencingos kainos, sveiką, tausojantį energiją, ilgaamžį, ekologišką, draugišką aplinkai modernų namą, pasitelkiant geriausius specialistus, partnerius, naujausius mokslo atradimus.	Medienos ir baldų pramonė	2010 m.	15	Alytus, Kaunas, Vilnius
32.	Nacionalinis Maisto ūkio klasteris	Maisto ūkio technologijų plėtros skatinimas ir Lietuvos ūkio pramonės didesnio konkurencingumo Europoje ir pasaulyje siekimas. Inovacinės aplinkos, verslumo ir partnerystės tarp asociacijos narių skatinimas tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.	Maisto produktų ir gėrimų pramonė	2006 m.	13	Babtai (Kauno raj.), Kaunas, Kėdainiai, Šiauliai, Siesikai
33.	Nacionalinis programinės įrangos ir paslaugų klasteris	Tyrimo metu išsiaiškinta, jog tai nėra klasteris, jis netikslingai priskirtas prie klasterių ir įtrauktas į Lietuvos klasterių žemėlapi. Nacionalinės programinės įrangos ir paslaugų technologijų platformos dalyviai nėra susieti partnerystės ar gamybiniais ryšiais.	Informacinės paslaugos	2006 m.	10	Vilnius, Kaunas
34.	Naujos kartos mokslo ir verslo klasteris	Skatinti mokslo ir verslo sektorių partnerystę, sukuriant perspektyvius bendradarbiavimo modelius bei formas, diegti pažangiausias žinių vadybos metodus, kurti naujus intelektualinės veiklos produktus, konsoliduoti Lietuvos mokslo institucijų ir verslo įmonių, dirbančių žinių vadybos srityje, potencialą, sudaryti sąlygas glaudesniai Asociacijos narių bendradarbiavimui tarpusavyje vykdant žinių ir inovacijų sklaidą.	Informacinės paslaugos	2009 m.	10	Vilnius, Klaipėda, Šiauliai, Alytus, Vilniaus raj.
35.	Natūralaus mineralinio vandens klasteris	Siekiama visame pasaulyje populiarinti Lietuvoje pagamintus inovatyvius produktus, kurių sudėtyje yra naudojamos natūralios mineralinės medžiagos.	Maisto produktų ir gėrimų pramonė	2013 m.	9	Vilnius, Šakiai, Baltarusija, Estija, Kaunas
36.	NEBULA Crossmedia klasteris	Visų media atstovus jungiantis klasteris, kurio pagrindinė veikla yra klasterio narių eksporto skatinimas, kompetencijų apsaugos ir bendrų susikertančių media projektų kūrimas.	Paslaugos, keičiančios kliento fizines ar protines savybes	2014 m.	8	Vilnius
37.	Odontologijos inovacijų klasteris	Klasterio veikla – odontologijos ir implantologijos produktų bei paslaugų kūrimas ir tiekimas. Klasteris, pasinaudodamas ES parama, kuria mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros centrą, kuriame galės mokytis, atlikti odontologijos tyrimus, kurti inovacijas.	Paslaugos, keičiančios kliento fizines ar protines savybes	2011 m.	11	Vilnius, Kaunas

38.	Pamario turizmo klasteris	Klasterio nariai – turizmo paslaugas teikiančios įmonės, įstaigos ir fiziniai asmenys. Siūlomoms paslaugoms: pramoginis plaukiojimas, galimybė pasigauti žuvį ar skanauti žuvis patiekalus, ekstremalus potyriai trամdant jėgos aitvarus, buriuojant bei dalyvaujant edukacinėse programose, kultūriniuose renginiuose.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2015 m.	20	Dreverna (Pamarys), Šilutė
39.	Pažangių ortopedijos ir reabilitacijos priemonių klasteris	Tikslas - bendradarbiaujant ir sutelkiant bendrus resursus bei kompetenciją kurti naujus produktus gamybos ir rinkodaros srityse, taip pat aukštųjų technologijų kūrimo ir diegimo, technologinių paslaugų teikimo, inovacijų ir investicijų skatinimo srityse, didinti jų, taip pat visos Lietuvos ortopedijos bei reabilitacijos techninių priemonių pramonės kuriamą pridėtinę vertę, konkurencingumą ir verslo internacionalizavimą ekonominės globalizacijos sąlygomis.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2012 m.	7	Vilnius, Kaunas
40.	Plastikų ir naujų medžiagų klasteris	Vienija plastikų ir kompozitinių medžiagų gamintojus ir vystytojus.	Chemijos pramonė	2011 m.	13	Vilnius, Kaunas, Visaginas, Panevėžys, Garliava, Šiauliai, Rudausų k.
41.	REDIRECTED klasteris	Tikslas – užtikrinti, kad kūrybinė pramonė pradėtų sėkmingai sukurti ir platinti tarptautinėse rinkose aukštos pridėtinės vertės galutinį produktą, t.y. filmus, cross-media sprendimus (ir kt.), kurie būtų ne tik pagaminti, bet ir sukurti klasterio narių.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2013 m.	14	Vilnius, Kaunas
42.	Siauliai Subcontracting Cluster	Tikslas – įmonių, dirbančių metalo apdirbimo srityje konkurencingumo, jų veiklos ekonominio efektyvumo didinimas, sutelkiant bei kryptingai ir racionaliai panaudojant finansinius, žmogiškuosius, informacinius ir kitus išteklius.	Metalų, mašinų ir įrenginių gamybos pramonė	2015 m.	7	Šiauliai
43.	Smart Food cluster	Klasterį sudaro maisto pramonės įmonės, atstovaujančios atskirus pramonės sektorius, vidaus ir užsienio rinkose nelaikančios viena kitos savo tiesioginiais konkurentais bei matančios galimybes tarpusavio pasitikėjimui ir bendradarbiavimui. Misija – padėti klasterio nariams didinti konkurencingumą užsienio rinkose, apjungiant įmonių galimybes, kompetencijas ir kontaktus.	Maisto produktų ir gėrimų pramonė	2013 m.	8	Kaunas, Zarasai, Panevėžio raj., Biržai, Šiauliai, Švenčionys, Vilnius
44.	SMART IT klasteris	Įmonių, kuriančių programinę įrangą žemės ūkiui, elektroninės valdžios, energijos apsaigos sektoriams, junginys. Nuolat aktyviai bendradarbiaujant su mokslo atstovais rinkai yra siūlomi nauji IT sprendimai, siekiantys pasaulinių inovacijų lygį.	Informacinės paslaugos	2011 m.	9	Vilnius, Vilkaviškio raj., Šiauliai, Kaunas
45.	Sveikatingumo klasteris iVita	Siekiama kurti tokius aukštos kokybės bei didelės pridėtinės vertės sveikatingumo produktus ir paslaugas, kurios didintų žmonių saugumą, jų veiklos efektyvumą, prisidėtų prie prevencijos, visuomenės edukacijos bei sveiko gyvenimo būdo įpročių ugdymo.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2011 m.	11	Vilnius, Kaunas, Trakai, Kauno rajonas
46.	Tarptautinis saugumo klasteris	Misija – didinti fizinį ir informacinį saugumą tarptautiniu mastu, užtikrinant šio sektoriaus skirtingų kryptų produktų konkurencingumą, efektyvumą ir prieinamumą. Veiklos kryptys apima: strateginę komunikaciją, kibernetinį saugumą, elektroninės kovos priemones, sprendimo priėmimo proceso apsaugą ir tobulinimą, vadovavimo, valdymo, ryšių ir kompiuterinių tinklų sistemas, mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą saugumo srityje,	Paslaugos, keičiančios kliento materialinių gėrybių savybes	2015 m.	6	Vilnius, Kaunas

		inovacijas saugumo srityje, tarptautinį bendradarbiavimą saugumo srityje, bendrų produktų, paslaugų, mokymo programų su mokymo institucijomis kūrimą, visuomenės švietimą ir kt.				
47.	Tarptautinis sveikatingumo klasteris	Tikslas – vienyti juridinius asmenis, kurie yra/vykdo veiklą šiose srityse: sveikatinimo ir sveikatingumo; maisto produktų, įskaitant natūralų maistą, gamyba tyrinėjimas, kūrimas bei platinimas; sveikatos priežiūros paslaugų teikimas; medicinos priemonių bei prietaisų kūrimas, vystymas, gamyba bei platinimas; biotechnologijų kūrimas, vystymas bei naudojimas; vaistinių preparatų bei kitų farmacijos produktų ir kosmetikos bei kitų grožio prekių kūrimas, vystymas, gamyba bei platinimas; mokslinių bei taikomųjų tyrimų, susijusių su sveikatinimu bei sveikatingumu vykdymas ir vystymas; bei kita.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2014 m.	12	Vilnius, Kaunas, Trakų raj., Kauno raj., Suomija
48.	Užupio kūrybinis klasteris	Veiklos uždavinys – didinti klasterio nacionalinį ir tarptautinį konkurencingumą bei produktyvumą, sukuriant modernią mokslinių tyrimų ir techninės plėtros infrastruktūrą inovatyvių mokslo idėjų bei naujų technologijų plėtrai ir sklaidai.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2010 m.	23	Vilnius, Kaunas, Anglija
49.	Vilniaus kino klasteris	Klasteris siūlo kokybiškas kino ir TV gamybos, įrangos nuomos, dekoracijų, post-produkcijos ir kitas audiovizualinio sektoriaus paslaugas. Klasteris ne tik teikia aukščiausios kokybės paslaugas, bet ir aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos ir užsienio partneriais, remia jaunuosius kūrėjus, rengia kino specialistų kvalifikacijos tobulinimo renginius, meistriškumo kursus ir kt.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2011 m.	21	Vilnius
50.	Vėjo energetikos skatinimo klasteris („VESK“)	Uždaviniai: vykdyti vėjo energetikos, ypač jūrinės vėjo energetikos, kaip pramonės šakos atsiradimo Lietuvoje galimybių tyrimus; kurti bei skatinti verslo, mokslo, mokymo ir paslaugų sričių subjektų vidaus ir išorės bendradarbiavimo tinklą, teikiančią jo nariams papildomą pridėtinę vertę mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, marketingo ir kitose srityse; modernizuoti verslo valdymą ir diegti naujus efektyvius verslo modelius ir kt.	Paslaugos, keičiančios kliento materialinių gėrybių savybes	2011 m.	8	Klaipėda, Vilnius
51.	Žemaitijos turizmo klasteris	Turizmo vystymas Žemaitijos krašte. Patrauklių laisvalaikio pramogų pristatymas, bendra rinkodara, viešinimas ir bendri projektai.	Paslaugos, keičiančios kliento fizinės ar protines savybes	2014 m.	14	Plungė, Plateliai